

UNIVERZITA KARLOVA

Přírodovědecká fakulta

Demografie

Demografie se sociologií

REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ A JEHO VLIV NA FORMOVÁNÍ RODIN

Registered partnership and its influence on the formation of families

Bakalářská práce

Barbora Päckertová

Vedoucí práce:

RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D.

Praha 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 12. 5. 2017

Podpis

Na tomto místě bych ráda upřímně poděkovala vedoucímu své bakalářské práce RNDr. Lud'ku Šídlovi, Ph.D. za odborné vedení, věcné připomínky a vstřícný přístup při konzultacích či prostřednictvím elektronické komunikace. Dále bych ráda poděkovala všem svým nejbližším, kteří mi byli oporou během celého studia a při psaní této práce.

Registrované partnerství a jeho vliv na formování rodin

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je vymezit problematiku registrovaného partnerství homosexuálů, včetně problémů, které s danou problematikou souvisí, se zaměřením na Českou republiku. V teoretické části je práce věnována homosexualitě, dále následuje samotné registrované partnerství, včetně procesu legislativního utváření zákona o registrovaném partnerství a právech a povinnostech mezi partnery v České republice. Práce se věnuje rovněž modelům registrovaného partnerství v Evropské unii a možnostem, které jsou registrovaným partnerům poskytnuty, z hlediska náhradní péče o dítě. Praktická část se zabývá zpracováním a vyhodnocením dat, získaných prostřednictvím dotazníkového šetření. Kromě deskriptivní analýzy dat, je zde využito výpočtu chí-kvadrát testu nezávislosti pro čtyřpolní tabulku. Dále se práce v praktické části zabývá vyhodnocením dat ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011 a údajů, které poskytl webový portál Gay iniciativa.

Klíčová slova: Česká republika, homosexualita, registrované partnerství, náhradní péče o dítě, chí-kvadrát test nezávislosti

Registered partnership and its influence on the formation of families

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to define the issue of the registered partnership of homosexuals, including the problems related to the issue, focusing on the Czech Republic. The theoretical part is devoted to homosexuality, followed by registered partnership itself including the process of legislative formation of the registered partnership law and rights and obligations among partners in the Czech Republic. The part also deals with models of registered partnerships in the European Union and the opportunities offered to registered partners in terms of child care. The practical part deals with the processing and evaluation the data, obtained through a questionnaire survey. Chi-square analysis of the independence test for the four-pane table was used in addition to descriptive data analysis. The practical part of the thesis also deals with the data evaluation from the 2011 Population and Housing Census and the data provided by the Gay Initiative web portal.

Key words: Czech Republic, homosexuality, registered partnership, alternative child care, chi-square independence test

OBSAH

SEZNAM TABULEK.....	7
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	8
1. Úvod.....	9
2. Metodika	11
3. Registrované partnerství a homosexualita.....	13
3.1 Vymezení pojmu homosexualita.....	13
3.1.1 Sexuální chování, identifikace, prožívání	13
3.1.2 Coming out.....	14
3.1.3 Pojmy gay a lesba.....	15
3.1.4 Množství homosexuálů	15
3.1.5 Varianty homosexuálního života.....	16
3.2 Vymezení pojmu registrované partnerství	17
3.3 Legislativní vývoj registrovaného partnerství v České republice	18
3.4 Zákon o registrovaném partnerství v České republice	21
3.4.1 Obecné ustanovení	21
3.4.2 Vznik partnerství.....	21
3.4.3 Zánik partnerství	22
3.4.4 Práva a povinnosti	22
3.5 Registrované partnerství vs. instituce manželství	23
4. Registrované partnerství v Evropské unii	25
4.1 Legislativa v Evropské unii.....	25
4.1.1 Severský model	26
4.1.2 Francouzský model	26
4.1.3 Nizozemský model.....	27
5. Homosexuální rodičovství	29
5.1 Pojem rodina	29
5.2 Problematika homosexuálního rodičovství	30

5.3	Náhradní péče o dítě.....	31
5.3.1	Poručenství.....	31
5.3.2	Svěření dítěte do péče jiné osoby.....	32
5.3.3	Pěstounství	32
5.3.4	Osvojení (adopce)	32
6.	Registrované partnerství v České republice.....	34
6.1	Sčítání lidu, domů a bytů 2011	34
6.2	Matriky.....	37
7.	Dotazníkové šetření.....	40
7.1	Úvod do výzkumu	40
7.2	Metodologický nástroj	41
7.3	Zpracování výsledků	41
7.4	Shrnutí.....	49
8.	Závěr	51
	PŘÍLOHY	58

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Četnostní tabulka pro dvě dvouhodnotové náhodné proměnné	11
Tab. 2: Kritické hodnoty χ^2 rozdělení pro $\alpha = 0,10; 0,05; 0,01$ s jedním stupněm volnosti	12
Tab. 3: Porovnání základních rozdílů mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím	24
Tab. 4: Počet registrovaných partnerství u osob starších 18 let v ČR, za obě pohlaví, 2011	34
Tab. 5: Ekonomická aktivita u trvajících registrovaných partnerství v ČR, za obě pohlaví, 2011	37
Tab. 6: Počet uzavřených registrovaných partnerství v ČR, obě pohlaví, 2006–2016	37
Tab. 7: Vybrané údaje z dotazníkového šetření	42
Tab. 8: Pozorované četnosti podle pohlaví v otázce č. 2	43
Tab. 9: Pozorované četnosti podle pohlaví v otázce č. 4	44
Tab. 10: Pozorované četnosti podle pohlaví v otázce č. 5	44
Tab. 11: Pozorované četnosti podle věku v otázce č. 2	45
Tab. 12: Pozorované četnosti podle věku v otázce č. 4	46
Tab. 13: Pozorované četnosti podle věku v otázce č. 5	46
Tab. 14: Pozorované četnosti podle vzdělání v otázce č. 2	47
Tab. 15: Pozorované četnosti podle vzdělání v otázce č. 4	48
Tab. 16: Pozorované četnosti podle vzdělání v otázce č. 5	48

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Postoj zemí Evropské unie k registrovanému partnerství.....	28
Obr. 2: Počet registrovaných partnerství u osob starších 18 let v ČR, za obě pohlaví, 2011.....	35
Obr. 3: Ekonomická aktivita u osob, které alespoň jednou uzavřely registrované partnerství v ČR, za obě pohlaví, 2011	36
Obr. 4: Vývoj uzavírání registrovaného partnerství v letech 2006–2016 v ČR, obě pohlaví	38
Obr. 5: Počet respondentů v jednotlivých věkových skupinách v ČR, obě pohlaví, 2017	41

Kapitola 1

Úvod

Uzavírat registrované partnerství osobám stejného pohlaví je v České republice umožněno již téměř jedenáct let. Schválením zákona o registrovaném partnerství se gayům a lesbám otevřela cesta k uplatňování vzájemných práv a povinností, které do té doby nebyly právně podchyceny. Otázka dětí však není dodnes zcela vyřešena. V dnešní době se již setkáváme s rodinami, které jsou tvořeny osobami téhož pohlaví, ačkoli vztah dítěte vůči jeho nebiologickému rodiči, tedy partnerovi, který žije s jeho rodičem, není stále právně ukotven. Nalezneme i další řadu problémů, které stále nejsou ve vztahu k registrovanému partnerství dořešeny. Společnost však ušla již značnou část cesty, která může vést, až k zrovnoprávnění registrovaného partnerství s manželstvím, se všemi výhodami, které doposud nabízí právě jen instituce manželství.

Cílem bakalářské práce je poskytnout ucelený obraz o registrovaném partnerství na území České republiky a postihnout veřejné mínění, které společnost k dané problematice zaujímá. Jelikož je uzavření registrovaného partnerství na našem území umožněno pouze osobám stejného pohlaví, u kterých je hlavním předpokladem jejich homosexuální orientace, tak si tato práce bere rovněž za dílčí cíl popsat nejrůznější aspekty, které s homosexualitou souvisí. Dalším dílčím cílem je popsat úskalí, které doprovází homosexuální menšinu ve vztahu k dětem a jejich případné svěření do péče. Hlavní tezí práce je tedy vytvořit souhrnný pohled na registrované partnerství mezi homosexuály, jeho vliv na formování rodin a prozkoumat postoje veřejnosti vůči této problematice.

Tato bakalářská práce se pokusí postihnout, jak již bylo zmíněno, bližší pohled na registrované partnerství a s ním související pojmy, které se vztahují převážně na Českou republiku. Práce je rozdělena do osmi kapitol. První část práce je věnována homosexualitě. V této kapitole se práce taktéž zaměřuje na aspekty, které se s homosexualitou pojí. Popisuje jedincovo sexuální chování, jeho proces identifikace se sexuální orientací, jeho prožívání a proces uvědomování si své sexuální orientace (tzv. coming out). Dále se tato kapitola věnuje utváření pojmosloví homosexuálních osob na území České republiky, jejich odhadovanému množství ve společnosti, či jaké sociální soužití si homosexuálně orientovaný jedinec může zvolit. V následující kapitole se práce již věnuje registrovanému partnerství. Poskytuje pohled na legislativní vývoj, který vedl, až k samotnému uzákonění registrovaného partnerství, jako jediné možné institucionalizované formy trvalého soužití osob stejného pohlaví. Tato kapitola

rovněž popisuje jednotlivé procesy, které vedou ke vzniku či zániku partnerství, dále také jednotlivá práva a povinnosti mezi partnery. V jedné podkapitole se práce zaměřuje na základní rozdíly mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím. Další kapitola se dále věnuje registrovanému partnerství v evropském kontextu. Zmiňuje několik modelů, které se na území Evropy vyskytují a jejich základní principy. Poslední kapitola teoretické části se snaží přiblížit koncept homosexuálního rodičovství. Věnuje se obecným problematikám, kterým jsou vystaveny homosexuálně orientovaní rodiče a nabízí jednotlivé možnosti náhradní péče o dítě, jimiž jsou poručenství, svěření dítěte do péče jiné osoby, pěstounství a osvojení.

Následuje analytická část práce, která se věnuje zhodnocení výsledků z dotazníkového šetření, které bylo vytvořeno za účelem této práce a dále zodpovězení stanovených výzkumných otázek. Poslední kapitola nabízí deskriptivní analýzu dat, získaných ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 a z dat, které jsou zpracovány matrikami a matričními úřady.

Kapitola 2

Metodika

Bakalářská práce je zaměřena na dílčí vyhodnocení dotazníkového šetření na základě chí-kvadrát testu nezávislosti. Vzhledem ke stanoveným výzkumným otázkám byly vybrány tři otázky z dotazníku, které nejvíce vystihují postoj veřejnosti k problematice registrovaného partnerství a s ním souvisejícím otázkám¹. Práce se v dané části zabývá pouze vyjádřením jasného souhlasu či nesouhlasu. Proto byly na základě vyjádření souhlasu sloučeny kategorie *rozhodně souhlasím* a *spíše souhlasím*, k vyjádření nesouhlasu naopak sloučeny kategorie *rozhodně nesouhlasím* a *spíše nesouhlasím*. Kategorie *nevím*, *nedokáži posoudit*, nebyla v tomto případě zahrnuta.

V této práci bylo využito, pro výpočet testu nezávislosti chí-kvadrát (χ^2), tabulky 2x2 (tzv. čtyřpolní tabulka). Tu využíváme v případech, kdy dva náhodné jevy (X a Y), mohou nabývat pouze dvou hodnot (0 a 1). (Hendl, 2004)

Tab. 1: Četnostní tabulka pro dvě dvouhodnotové náhodné proměnné

Proměnná Y	Proměnná X		Řádkové součty
	0	1	
0	a	b	a + b
1	c	d	c + d
Sloupcové součty	a + c	b + d	n

Převzato: Hendl, 2004.

Pro výpočet χ^2 použijeme následující vzorec.

$$\chi^2 = \frac{n(ad - bc)^2}{(a + b)(c + d)(a + c)(b + d)}$$

a, b, c, d – jednotlivé četnosti

Abychom byli schopni vyhodnotit vypočítanou hodnotu χ^2 , musíme si určit počet stupňů volnosti, který je pro čtyřpolní tabulku roven 1, podle vztahu

$$(r - 1)(s - 1)$$

¹ Jednotlivé výzkumné otázky a vybrané otázky z dotazníku jsou uvedeny v kapitole sedm.

r – počet řádků v tabulce

s – počet sloupců v tabulce

a porovnáme s kritickou hodnotou λ^2 v tabulce (viz. Tab. 2) na zvolené hladině významnosti, kterou je v tomto případě hodnota $\alpha = 0,05$ a pokud je hodnota λ^2 větší, než tabelovaná kritická hodnota, tak zamítáme nulovou hypotézu (H_0) a přijímáme hypotézu alternativní (H_1). Aby mohl λ^2 test platit, musí být splněna dostatečná obsazenost v tabulce. Jako kritérium zvolíme následující vztahy: $a + b \approx c + d > 5$ nebo $a + b > 5$, $c + d > (a + c)/3$. (Hendl, 2004)

Tab. 2: Kritické hodnoty λ^2 rozdělení pro $\alpha = 0,10; 0,05; 0,01$ s jedním stupněm volnosti

Stupně volnosti	Hladina významnosti α	Kritická hodnota
1	0,10	2,706
	0,05	3,841
	0,01	6,635

Zdroj: Hendl, 2014.

Kapitola 3

Registrované partnerství a homosexualita

Uzavření registrovaného partnerství je v České republice umožněno výhradně osobám stejného pohlaví. To ve výhradní většině případů znamená, že se jedná o osoby homosexuálně orientované. Proto je cílem této kapitoly vymezit pojem homosexualita a pojmy s ní související.

3.1 Vymezení pojmu homosexualita

Poprvé se s pojmem homosexual-, z něhož odvozujeme další příbuzná slova, setkáváme u spisovatele maďarského původu Karla Marii Kertbenyho, vlastním jménem Benkerta roku 1869 (Seidl a kol., 2012). Ten homosexualitu definuje jako „lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví, čímž míní nejen citový vztah, ale i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví.“ (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 19) Ačkoli se stále o homosexualitě příliš ve společnosti nemluví, tak ji nemůžeme opomíjet či ignorovat, neboť se v naší společnosti objevuje a je její nedílnou součástí, jako ostatně všechny menšiny, které jsou charakteristické právě svojí odlišností. (Janošová, 2000)

Pohled společnosti na homosexualitu prošel nesčetnými změnami a transformacemi, počínaje názorem, že homosexualita je nemoc, která by se měla léčit či že je to nepřístojnost, která by neměla existovat. Dnes však mnoho z nás staví homosexualitu na rovnocennou pozici k heterosexualitě a podobně jako Benkert homosexualitu chápeme jako „celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví“ (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 19.). Z definice je patrné, že jedinec si svoji sexuální orientaci nevybírá a není schopen ji potlačit.

3.1.1 Sexuální chování, identifikace, prožívání

Zcela odlišné pojetí, které nejvíce vypovídá o sexuální orientaci jedince je jeho chování, identifikace a sexuální prožívání.

Sexuální chování je „vnějším projevem lidské sexuality“ (Janošová, 2000, s. 15), kterým obvykle rozumíme pohlavní styk či jiné sexuální aktivity. Není však výjimkou, že za určitých podmínek mnoho heterosexuálně založených jedinců zažilo ve svém životě homosexuální zkušenost a naopak, aniž by byla ohrožena jejich orientace. Nejčastěji k takovým to případům

dochází v prostředí, ve kterém je omezený výskyt preferovaného pohlaví, příkladem mohou být věznice, internáty, armáda apod. (Janošová, 2000). Sexuální nouze nicméně nemusí být jediným důvodem, proč se heterosexuálně založený jedinec chová homosexuálně. „I na svobodě, v podmínkách, kdy je preferovaný objekt dobře dostupný, se může heterosexuální člověk propůjčit k homosexuálním stykům z nesexuální motivace.“ (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 22) Důvodem může být finanční odměna, která posléze může vést až k prostituci.

Sexuální identifikace vyjadřuje vlastní vnitřní sebepojetí člověka a určuje, za koho se jedinec identifikuje. „Cítíme se buď mužem nebo ženou a také heterosexuálem nebo homosexuálem“ (Gay iniciativa, 2001–2002a). Podle Janošové (2000) má velký vliv na utváření vlastní identity i postoj společnosti, ve které žijeme. Tlak, který společnost vyvíjí na jedince, aby jasně definoval svou sexuální orientaci je nesmírný, obzvláště v době, kdy se stírají rozdíly ve vnější úpravě a vzhledu mezi muži a ženami. To vede k nejistotě a pochybám o své sexuální orientaci, protože okolní společnost poukazuje na shodné rysy s opačným pohlavím. Ve větších městech se taktéž můžeme setkat s tzv. gay-kulturou, která má svůj specifický způsob oblékání, který vznikl za účelem prosazení své odlišné sexuální orientace. Jak uvádí Janošová (2000, s. 16–17) „jde spíše o překompenzování, o přehnanou obranu, která demonstruje odlišnost jedince akcentovaně a nápadně důrazně.“ Největší vypovídající hodnotu o sexuální orientaci jedince má jeho sexuální prožívání, do něhož můžeme zařadit sexuální fantazie, sny i samotné sexuální aktivity, včetně představ, které nemůžeme v reálném životě fakticky uskutečnit. (Janošová, 2000)

3.1.2 Coming out

Coming out, z anglického „come out“ můžeme překladem z angličtiny definovat jako vyjít najevo či ukázat se (Zetíková, 2013). Jedná se o uvědomění si své individuality, své specifčnosti a v neposlední řadě i své sexuality. Navzdory převládajícím tendencím spojovat tento termín pouze s uvědoměním si své homosexuální orientace, tak „každý člověk, ať je jakkoli orientovaný, prožívá nějakým způsobem svůj coming out.“ (Janošová, 2000, s. 20) Tento proces odhalení a přiznání své sexuální preference se nejčastěji odehrává v období dospívání. Není však výjimkou, že k tomuto „prozření“ jedinec dospěje až mnohem později. (Janošová, 2000)

Coming out můžeme rozdělit do několika fází, které se mohou navzájem prolínat. Jednou z nich je precoming out, kdy si jedinec již uvědomuje svou odlišnost, avšak ještě není schopen ji vyjádřit. Vlastní coming out je stádium uvědomování si své odlišné sexuální orientace, kterou zpočátku jedinec odmítá, ale v pozdějším období ji přiznává jak sobě, tak i jinému člověku. Nadále je fáze explorační, ve které dochází k prvnímu experimentování se svojí sexualitou. Fáze partnerství je období, kdy jedinec navazuje hlubší partnerské vztahy a dochází ke sjednocení sexuální orientace. Poslední fází je integrace, která zajišťuje dotváření hodnot včetně zařazení sexuální orientace do všech sfér života (Weiss a kol., 2010). Proces coming out provází člověka, obzvláště homosexuálně orientovaného člověka, celý život a je jeho nedílnou součástí. Záleží jen na něm, kdy se se svojí sexuální orientací smíří a povede plnohodnotný život, jaký sám chce a ne takový, jaký po něm chce okolní společnost. (Zetíková, 2013)

3.1.3 Pojmy gay a lesba

Formování označení či pojmenování pro osoby homosexuálně orientované můžeme na našem území datovat až v období po sametové revoluci. Do doby předrevoluční se vyskytovaly výrazy spíše hanlivé či označující nemoc, proto se užívalo v rámci komunikace mezi homosexuální komunitou slova jako „náš“ či „našinec“. Ta však nemohla být uplatňována v rámci širší veřejnosti s ohledem na přítomnost heterosexuálních osob. Často se tedy používala slova odvozená od základu homosexuál. Již před revolucí byla homosexuální komuna v Československu obeznámena s označením gay, které se již standardně užívalo v západních zemích, avšak na našem území si toto označení zachovávalo spíše zdrženlivější postoj. Rok 1990 nabízel stálou snahu o zavedení složenin s předponou homo- a dále se také objevil návrh od anonymního autora, který přišel s označením bliženec – bliženka. Ani jedna z těchto variant však nezaznamenala výraznější úspěch. Postupně se slovo gay objevovalo v místních periodikách čím dále více, až se později stalo téměř jediným označením pro homosexuální muže. Pojmenování lesba a z něj odvozená zdobnělina lesbička či také homosexuální žena, byla na našem území hojně používána již před sametovou revolucí. V lesbickém prostředí tedy panovala shoda ohledně označení homosexuálně orientovaných žen kořenem slova lesb- . (Seidl a kol., 2012)

Rozbroušené diskuze se v porevolučním období však vedly převážně z důvodu rozporu v užívání měkčí verze slova lesba, a to lesbička. Dnes se můžeme setkat s oběma verzemi tohoto slova, a ačkoliv ve většině případů se společnost přiklonila k označení slova lesba, tak diskuze na toto téma je stále živá. (Seidl a kol., 2012)

3.1.4 Množství homosexuálů

Vzhledem k tomu, co studovaná literatura uvádí, se lze domnívat, že otázka zastoupení homosexuálů v rámci populace je značně složitá. Z průzkumů, jenž se poprvé touto problematikou zabývaly, je patrné, že počet či procentuální zastoupení homosexuálně orientovaných osob se pohybuje spíše v určitém rozmezí, než že by se vztahovalo ke konkrétnímu číslu. Avšak nejčastěji se uvádí, že homosexuálně orientovaných osob se v populaci objevuje v rozmezí od 2 do 10 %. (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992)

S přihlédnutím na Alfreda Kinseyho, který ve svém výzkumu pro americkou populaci uvádí, že muži, kteří se po určitý čas svého života chovali zcela a bez výhrad homosexuálně bylo v souboru nalezeno až 37 %, avšak za homosexuálně orientovaného muže se považovala pouhá 2 % (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992). Pokud se zaměříme na ženy, u nichž je jejich sexuální orientace poněkud obtížněji zjištělná, neboť „vzhledem k pasivitě ženské heterosexuální role je jejich homosexualita snáze zamaskovatelná v manželství.“ (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 25.) Kinseyho průzkum prokázal, že žen, které si jsou jisty svou homosexuální orientací, je 1 % a dalších 9 % žen prožilo homosexuální zkušenost během svého života (Janošová, 2000). Kinseyho výzkum byl však podroben nesčetné kritice. Důvodem byla značná nereprezentativnost vzorku, kdy se soubor skládal z 18 tisíc mužů a žen a jednalo se převážně o osoby mladé, vysokoškolsky vzdělané a většina příslušela ke střední třídě. (Weiss a Zvěřina, 2001)

Šetření, které probíhalo v České republice v roce 1994 pod vedením Petra Weisse, ukázalo, oproti západním zemím v téže době, značně nižší procento osob uvažujících o sobě jako o homosexuálně orientovaném (Janošová, 2000). Na základě výzkumu svou „homoerotickou orientaci pak explicitně přiznalo pouze 0,4 % mužů a 0,3 % žen, nicméně dalších 1,4 % mužů a 2,0 % žen uvedlo, že si není jisto svou sexuální orientací.“ (Weiss, 2012) V roce 2008 byl výzkum prováděn opětovně a data vykazovala obdobné hodnoty. Muži, kteří o sobě uvažují, jako o homosexuálně orientovaném bylo 0,7 % a žen 0,3 %. Ve své orientaci si nebylo zcela jisto 2 % mužů a 2,6 % žen. Oproti roku 1993 se však zvýšilo procento osob, které za svůj život zažilo opakovanou homosexuální zkušenost: ze 1,1 % u mužů v roce 1993 na 1,7 % v roce 2008 a u žen byl nárůst poněkud rapidnější: z 0,5 % žen v roce 1993 na 2,2 % v roce 2008. (Weiss, 2012)

Dle Janošové (2000) je z jednotlivých výzkumů patrné, že se v populaci vyskytuje vyšší procento homosexuálně orientovaných mužů nežli žen, ale není zcela jednoznačné, zda tomu odpovídá skutečnost. Jedním z faktorů ovlivňujících vyšší zastoupení homosexuálních mužů v průzkumech může být rozdílné „sexuální zrání a mimo jiné též fakt, že ženská homosexualita je společensky méně nápadná než mužská.“ (Janošová, 2000, s. 14)

3.1.5 Varianty homosexuálního života

Tato kapitola se věnuje několika způsobům sociálního soužití, jež dle některých odborníků může zaujmout homosexuálně orientovaný jedinec. Na tuto problematiku můžeme nalézt dva proti sobě stojící postoje. Liberálnější vychází spíše z biologických predispozic jedince a chápou navazování vztahů mezi homosexuály zcela přirozeným jevem, podobně jako u heterosexuálů. Naopak druhý postoj, vycházející převážně z náboženské tradice, homosexuální soužití zcela odmítá. (Janošová, 2000)

Celibát, který je jedním z nabízených způsobů soužití může být pro jedince, a to jakékoli orientace, velmi náročný. Pouhé zaměření se na zaměstnání či společenský život, bez hlubšího intimního sdílení, může být důvodem strachu ze samoty či vyvolat pocity beznaděje a vyhoštění. Janošová (2000, s. 53) uvádí, že „právě citové zázemí a vyrovnaný život v oblasti lásky jsou pro velkou část lidstva tím prvním předpokladem pro vlastní spokojenou seberealizaci pracovní či společenskou.“ Proto tato forma sociálního života není vhodná pro každého a největšímu dilematu čelí právě věřící homosexuální lidé. Na jedné straně se cítí vázání určitými náboženskými předpisy a nařízeními a na straně druhé cítí potřebu s někým sdílet svoji intimitu a žít v partnerském svazku. Proto není zcela ojedinělé, že po mnoha neúspěšných snahách vyřešit své vnitřní rozpory, se mnoho homosexuálně orientovaných věřících nakonec přikloní k navázání vztahu, a to buď homosexuálnímu, nebo heterosexuálnímu. (Janošová, 2000)

Další variantou sociálního soužití, kterou Janošová (2000) zmiňuje, je manželství. I mezi homosexuálními muži i ženami najdeme mnoho případů, kdy tito lidé uzavírají manželství, ačkoli si jsou vědomi své sexuální preference. Nejčastěji tak činí ze silné potřeby po vlastním potomstvu či z potřeby skrýt svou odlišnou sexualitu v heterosexuálním manželství. Brzek a Pondělíčková-Mašlová (1992, s. 54) uvádí, že „homosexuální ženy vstupují do manželství častěji než muži.“ Nejčastěji z důvodu již zmíněné touhy po vlastních dětech a jejich zaměření

jim ve většině případů nebrání zastávat alespoň pasivní roli v heterosexuálních stycích. Oproti tomu homosexuální muži po většinu případů nejsou schopni sexuální styk s ženou uskutečnit (Janošová, 2000). Není pochyb o tom, že manželství nabízí i pro homosexuály mnoho výhod, ale odborníci jsou spíše skeptičtí k uzavírání manželství homosexuálních osob. Jednou z příčin zániku manželství se uvádí „ztráta zájmu homosexuálního partnera o další pohlavní život v něm.“ (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 56) Nežádá se také objevuje nevěra homosexuálně orientovaného partnera. Často se vyskytuje již v době, kdy manželství ještě sexuálně funguje, ale homosexuální partner se cítí v heterosexuálním životě prázdný a začne vyhledávat sexuální uspokojení u osob preferovaného pohlaví (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992). Objevují se i takzvaná „krycí manželství“, která uzavírají gayové s lesbami a jsou plně srozuměni s orientací toho druhého. Oba zároveň vedou mimomanželský vztah s osobou jimi preferovanou. Sexuologové tuto variantou manželství nedoporučují, protože ve většině případů stejně vede k zániku, neboť manželství není spojeno žádnými hlubšími city mezi partnery. (Janošová, 2000)

Homosexuální partnerství nese, dle Janošové (2000, s. 55) „určitá specifika, která jsou odlišná např. od nesezdaného soužití heterosexuální dvojice.“ Homosexuální dvojice musí čelit tlaku jak ze strany své rodiny či známých, tak ze strany společnosti a jejich společensko-právní uznání je nižší, než u dvojic heterosexuálních (Janošová, 2000). „Společnost podporuje a do jisté míry chrání manželství jako jediné prostředí, kde lze nejlépe vychovat novou generaci“ (Brzek a Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 76). Proto se důležitým mezníkem stalo uzákonění registrovaného partnerství, které do určitých mezí chrání a podporuje homosexuální páry.

3.2 Vymezení pojmu registrované partnerství

Formu soužití homosexuálních osob v České republice spravuje zákon o registrovaném partnerství, spolu se změnami některých souvisejících zákonů. Tato norma dovoluje homosexuálně orientovaným osobám uzavřít zákonem danou formu svazku s jasným vymezením jejich práv a povinností.

Do doby před přijetím zmíněného zákona nebyly dlouhodobé svazky stejnopohlavních osob na našem území formalizovány, což nejen homosexuálové považovali „za přímý rozpor se zásadami osobní svobody a rovnosti.“ (Novotný a kol., 2014, s. 40) Zákon o registrovaném partnerství, který umožňuje stejnopohlavním párům vstoupit do svazku, však zcela nekoresponduje s institucí manželství. Dle Janošové (2000, s. 60) má „manželství svou podstatou mimo jiné směřovat k naplnění rodičovství a k výchově dětí, což stejnopohlavní svazek za normálních okolností neumožňuje.“ Odpůrci zákona o registrovaném partnerství se hájí právě tímto faktem a zároveň zmiňují, že právním přijetím zákona o registrovaném partnerství by byla státem vzniklá instituce značně privilegovaná, propagovaná a v mnoha ohledech svazovaná. Neexistuje tedy důvod, aby se stát identifikoval s určitým typem soužití lidí (Jabl, 2006). Z hlediska množství práv a povinností mezi partnery můžeme registrované partnerství zařadit mezi stav nesezdaného soužití a manželství. (Štěpánková a Čížinský, 2006)

Změna nastala v roce 2016, kdy bylo Ústavním soudem České republiky uznáno za protiústavní, aby osobě v registrovaném partnerství bylo zakázáno požádat o individuální adopci. (Pitoňák, 2016)

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. Prohlášení se činí před matrikářem na základě otázky, položené těmto osobám, zda chtějí spolu vstoupit do partnerství. Před učiněním prohlášení výslovně uvedou, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství. Protokol, který se o prohlášení sepisuje, podepisují osoby vstupující do partnerství, matrikář, tlumočník, je-li jeho přítomnost nutná. Partnerství se zapisuje do knihy registrovaného partnerství.“ (Odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik, 2014)

3.3 Legislativní vývoj registrovaného partnerství v České republice

Vztah k homosexualitě v české společnosti se již v období socialismu jevil jako značně pokrokový. Již v roce 1961, dle nového trestního zákoníku, byla v Československu zrušena trestnost homosexuality, kterou do té doby upravoval trestní zákoník z roku 1950, kde byl pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví trestní čin. (Baršová, 2002)

Roku 1973 se Americká Psychiatrická asociace (APA) usnesla na vyškrtnutí homosexuality ze seznamu mentálních poruch v Diagnostickém a Statistickém Manuálu (Pitoňák, 2016). Velký zlom také nastal roku 1990, kdy byla sjednocena hranice souhlasného sexu na 15 let, bez ohledu na sexualitu. Po sjednocení českého právního řádu s právem Evropské unie se koncem 90. let na našem území udály první legislativní změny, včetně zákazu diskriminace na základě sexuální orientace (Baršová, 2002). Taktéž byla homosexualita roku 1993 v České republice vymazána ze seznamu duševních onemocnění, na základě usnesení Světové zdravotnické organizace (WHO). (Pitoňák, 2016)

Česká veřejnost již byla seznámena se situací homosexuálů ve společnosti a postupně docházelo k vzájemné toleranci a respektu, ale otázka trvalého svazku mezi osobami téhož pohlaví zůstávala stále nevyřešena. Po vzoru Dánska, které roku 1989 přijalo zákon o registrovaném partnerství se čeští sexuologové, s ohledem na stále se zvyšující výskyt viru HIV, snažili přesvědčit veřejnost o nesporných kladech stabilních homosexuálních vztahů, které by mohly předejít hroící epidemii HIV. Gay a lesbická hnutí bojovala za přijetí právní úpravy umožňující soužití homosexuálních osob. A právě na základě jejich snah, zejména organizace SOHO², byly podniknuty první významné kroky. Roku 1993, na základě novelizace zákona o rodině a občanského zákoníku, SOHO podalo návrh na zavedení registrovaného partnerství, které by umožňovalo uzavírat partnerství osobám stejného i opačného pohlaví. (Seidl a kol., 2012)

Dle Seidla a kol. (2012) by partnerství bylo stvrzeno společným prohlášením obou partnerů, že vstupují do registrovaného partnerství před orgánem státu. Návrh byl roku 1995 poslán

² Sdružení organizací homosexuálních občanů v České republice.

nejvyšším činitelům, kteří ho měli zapracovat do nové úpravy rodinněprávních vztahů. Postupné vyjednávání s ministerstvem spravedlnosti vedlo ke třem různým pojetím registrovaného partnerství. První varianta nabízela uzavření registrovaného partnerství osobám stejného i opačného pohlaví. Ve druhé variantě měl být institut registrovaného partnerství umožněn pouze osobám téhož pohlaví a poslední třetí varianta neměla registrované partnerství vyčleňovat jako samostatný institut, ale měl být součástí jiných zákonů, které by upravovaly majetkoprávní vztahy mezi gayi a mezi lesbami. Vláda však na zasedání všechny nabízené varianty zavrhl.

Rok po zamítnutí návrhu zákona o trvalém soužití osob stejného pohlaví, gay a lesbické organizace ve spolupráci se třemi poslanci (Z. Rujbrová za KSČM, J. Gavlasová za ČSSD a J. Zvěřina za ODS) předložili Návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví. Ten stanovoval možnost uzavření registrace na základě smlouvy. Daná smlouva obsahovala stejné právní následky jako u manželství. Neupravovala však vztah registrovaných partnerů k dětem. Poslanecká sněmovna roku 1998 návrh zákona zamítla již v prvním čtení (Baršová, 2002). Tehdejší vláda Josefa Tošovského vyslovila nesouhlas s podaným návrhem zákona o registrovaném partnerství, z důvodu neexistence objektivního sociologického a demografického průzkumu, který by mapoval mínění společnosti na očekávané kladné přijetí návrhu zákona. Zároveň se vláda domnívala, že daný návrh byl ve své podstatě velmi okrajový a neúplný a neřeší několik základních problémů. Jedním z takových problémů je užívání příjmení po uzavření registrovaného partnerství. Nejsou popsána jednotlivá práva a povinnosti mezi partnery. Není vyřešena otázka ohledně zrušení partnerství soudem na základě nesouhlasu jednoho z partnerů apod. Vláda by přistoupila spíše k úpravě jednotlivých dílčích zákonů, než přijetí obecné normy, která by upravovala registrované partnerství po vzoru instituce manželství. (Parlament České republiky, 1998)

Pro další návrh upravující partnerské soužití osob stejného pohlaví hlasovala vláda v roce 1999. Návrh podala skupina poslanců, včetně Zuzky Rujbrové, Jana Zahradila, Jitky Kupčové a Moniky Horákové. Daný návrh se téměř nelišil od návrhu podaného v roce 1997, upravoval však práva cizinců vstupujících do partnerství, dále pak specifikoval právní úpravu vztahu nezletilých dětí k partnerům. Zcela vyloučil společnou adopci, společnou pěstounskou péči a poručnictví (Seidl a kol., 2012). Tamní vláda Miloše Zemana návrh podpořila, ale upozornila na několik nedostatků, které návrh obsahuje. Vady shledala například v nejasném vymezení práv a povinností partnerů. Dále pak v návrhu není jasně vymezeno, že partnerství je určeno výhradně homosexuálním osobám, ale pouze osobám stejného pohlaví (Vláda České republiky, 1999). Návrh, oproti roku 1997, prošel prvním čtením, ve druhém byl však zamítnut vlivem značného zásahu poslance Cyrila Svobody, který se opakovaně prosazoval o zamítnutí návrhu. (Seidl a kol., 2012)

Čtvrtý návrh zákona o registrovaném partnerství, který přednesla vláda, nikoli skupina poslanců, se uskutečnil v roce 2001. Seidl a kol. (2012, s. 439) uvádí, že „dne 14. června 2000 na návrh Rady vlády pro lidská práva uložila ministru spravedlnosti předložit vládě do 31. prosince 2000 návrh věcného záměru zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví.“ Vládní návrh byl značně propracovanější, než návrhy z předchozích let. Partnerství již nevzniká na základě smlouvy, ale souhlasným a svobodným prohlášením před matričním úřadem. Zároveň se změnily podmínky státního občanství a trvalého pobytu na území České

republiky, kdy tento návrh umožňuje, aby pouze jeden z partnerů splňoval zmíněné podmínky. Rovněž jsou v návrhu podrobněji zpracována práva a povinnosti partnerů, kteří jsou povinni si navzájem pomáhat a zajišťovat společné potřeby podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Partneři mají vůči sobě vyživovací povinnost. Návrh stanovuje taktéž vztahy k dětem. Partnerství není překážkou k vykonávání rodičovské zodpovědnosti partnera vůči svému dítěti, ani svěření takového dítěte do jeho výchovy. Partnerům, kteří vstoupili do partnerského soužití, však není povoleno, aby si partner, který není rodičem dítěte, dané dítě osvojil, bylo mu svěřeno do pěstounské péče či se stal jeho poručníkem (Parlament České republiky, 2001). Poslanecká sněmovna návrh po prvním čtení vrátila vládě k přepracování, ale vzhledem k blížícímu se konci volebního období se k úpravě návrhu již nedostalo a uzákonění partnerského soužití opět nebylo úspěšné. (Seidl a kol., 2012)

Poslední neúspěšný návrh zákona o registrovaném partnerství, který vzešel od Taťany Fischerové, podpořily všechny strany s výjimkou KDU-ČSL. Ta stála i za neúspěchem nové koaliční vlády Vladimíra Špidly, která v roce 2002 připravovala nové znění zákona o registrovaném partnerství, KDU-ČSL však vedlo vůči návrhu odpor (Seidl a kol., 2012). „Tento návrh zákona je již kompromisem, poskytuje v některých ohledech partnerům méně příznivé právní postavení než předchozí návrhy, zejména než vládní návrh zákona z roku 2001.“ (Seidl a kol., 2012, s. 443) Významné změny, oproti návrhu z roku 2001, vyvstávají v oblasti vztahů partnerů k dětem. Stále platí, že partner, jenž není biologickým rodičem dítěte, nemá právo osvojit si dítě druhého partnera. Může však, v době trvajícího partnerského soužití, požádat o svěření dítěte do opatrovnictví či pěstounství (Parlament České republiky, 2004). Vláda vyjádřila souhlasné stanovisko, uvedla však několik dílčích změn, které by návrh měl obsahovat. Registrované partnerství se má od manželství odlišovat zejména ve vzájemné zákonem dané vyživovací povinnosti, vztahu k dětem a společném jmění manželů (Vláda České republiky, 2004). Návrh prošel prvním čtením a petiční výbor doporučil jeho přijetí. V opakovaném třetím čtení však nebyl návrh o jeden hlas přijat. (Seidl a kol., 2012)

V pořadí pátý návrh zákona o registrovaném partnerství přednesla skupina poslanců (Anna Čurdová za ČSSD, Jitka Kupčová za ČSSD, Taťana Fischerová za US-DEU, Kateřina Konečná za KSČM aj.) v roce 2005. Návrh byl téměř totožný s návrhem z roku 2004. Stanovisko vlády Jiřího Paroubka bylo v zásadě neutrální a podobně jako vláda Vladimíra Špidly kladla důraz na to, aby vytvoření registrovaného partnerství nebylo obdobou manželství. Proto by zákon o registrovaném partnerství neměl obsahovat vyživovací povinnost mezi partnery. Vláda však navrhla rozšířit zákon o zákaz, aby partnerovi, jenž není rodičem, bylo umožněno svěřit dítě do výchovy, do pěstounské péče, či aby mohl požádat o poručníctví. Návrh zákona prošel všemi třemi čteními v Poslanecké sněmovně a následně taktéž v Senátu. V únoru 2006 návrh zákona vetoval prezident republiky Václav Klaus, který byl však následně přehlasován Poslaneckou sněmovnou a dne 3. dubna 2006 byl zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství vyhlášen ve Sbírce zákonů a účinnosti nabyl 1. července 2006. (Seidl a kol., 2012)

3.4 Zákon o registrovaném partnerství v České republice

Registrované partnerství může uzavřít každý, komu to zákon nezakazuje. Zákon však stanovuje několik podmínek, které musí dvojice, jenž chtějí do tohoto svazku vstoupit, splňovat. Zákon o registrovaném partnerství se skládá z dvanácti částí. Pouze první část se však věnuje právní úpravě registrovaného partnerství a zbylé části pouze pozměňují související zákony.

3.4.1 Obecné ustanovení

Kdo může uzavřít registrované partnerství

Podmínkou pro vstup do partnerství je, aby alespoň jeden z partnerů měl státní občanství České republiky. Partnerství nemohou uzavřít osoby v sourozeneckém vztahu či osoby v přímé linii, tzn., nesmí si být vzájemně předkem a potomkem. Další podmínkou pro vstup do svazku je plnoletost obou partnerů, tedy že dosáhli věku 18 let a jejich svéprávnost není omezena. Aby partnerství bylo platné, tak ani jedna osoba vstupující do registrovaného partnerství nesmí být v stále trvajícím manželství nebo registrovaném partnerství. (Novotný a kol., 2017)

Kde uzavřít registrované partnerství

Registrované partnerství mohou osoby, jež o něj usilují, uzavřít na matričních úřadech k těmto účelům určeným vyhláškou. Podmínkou je, aby alespoň jeden z dvojice byl trvale přihlášený v kraji, v němž se příslušný matriční úřad nachází. Pokud ani jeden z partnerů nemá trvalý pobyt v České republice, musí se obrátit na Úřad městské části Brno-střed, který je pověřený těmito případy. (Štěpánková a Čížinský, 2006)

Doklady potřebné k uzavření registrovaného partnerství

Osoby, které chtějí vstoupit do registrovaného partnerství, musejí vyplnit předepsaný tiskopis, tzv. „dotazník k registrovanému partnerství“ (viz. Příloha č. 1). Dokument obsahuje základní informace o osobě vstupující do svazku, včetně údajů o otci a matce. Dále jsou osoby usilující o uzavření registrovaného partnerství povinny předložit, mimo zmíněného tiskopisu, též rodný list, osvědčení o státním občanství, které není starší třech měsíců. Dalším dokumentem, který musí být přiložen, je doklad o předchozím skončení manželství či partnerství, tedy v případě že nějaké v minulosti trvalo. Posledním dokladem, který partneři předkládají je občanský průkaz. (Štěpánková a Čížinský, 2006)

3.4.2 Vznik partnerství

Partnerství nemůže vzniknout, pokud prohlášení o vstupu do partnerství „není svobodným a úplným projevem vůle nebo je učiněno v omylu týkajícím se právního úkonu vzniku partnerství.“ (Novotný a kol., 2017, s. 41) Dalším důvodem pro neexistenci partnerství je vyplnění nepravdivých údajů v dokladech požadovaných k uzavření svazku, či pokud alespoň jeden z partnerů nebyl občanem České republiky v době prohlášení. (Novotný a kol., 2017)

Partnerství může vzniknout pouze v případě, pokud se prohlášení osobně zúčastní oba partneři, nemůže proběhnout v zastoupení na základě plné moci. Sňatek církevní není registrovaným pářům umožněn. Prohlášení se uskutečňuje na místě, které stanoví matriční úřad,

partneři však mohou požádat o změnu místa konání, avšak jejich žádosti nemusí být vyhověno. Podobně jako u manželství se vlastní prohlášení činí odpovědí „ano“ na otázku položenou matrikářem/matrikářkou, zda přítomné osoby „chtějí spolu vstoupit do partnerství.“ Matriční úřady vedou knihu partnerství, kam se zapisují vzniklá registrovaná partnerství. (Štěpánková a Čížinský, 2006)

Novotný a kol. (2017, s. 41) uvádí, že „partneři v souvislosti s uzavřením registrovaného partnerství nečiní prohlášení o tom, zda budou užívat společné příjmení“. O tuto skutečnost však jeden z partnerů může při změně osobního stavu požádat. Mnohým partnerům se jeví jako diskriminační, fakt, že nemohou užívat dvě příjmení, jako je tomu v případě manželek. Ty mohou převzít příjmení manžela spolu se svým a užívat obou z nich. (Novotný a kol., 2017)

3.4.3 Zánik partnerství

Registrované partnerství zaniká rozhodnutím soudu, v případě smrti jednoho z partnerů či prohlášením partnera/partnerky za mrtvého. Pokud bylo zrušeno prohlášení za mrtvého, protože osoba, jež byla považována za mrtvého, žije, předpokládá se, že partnerství nepřetržitě trvalo. Avšak pokud partner mezitím uzavřel nové manželství nebo partnerství, tak dřívější registrované partnerství se již neobnoví (Zahrádka, 2006). Nový občanský zákoník však uvádí pravý opak.

Dle ustanovení nového občanského zákoníku platí, že pokud osoba, která byla prohlášena za mrtvou, je naživu, tak „k prohlášení za mrtvého se nepřihlíží, tzn., nahlíží se na ní, jako by stále žila. Jediný právní následek prohlášení za mrtvého, který přetrvává i nadále poté, co se prohlášení stane jinak právně bezvýznamným, spočívá v tom, že se neobnoví manželství nebo registrované partnerství zaniklé v souvislosti s prohlášením za mrtvého.“ (Novotný a kol., 2017, s. 43) Dle Novotného a kol. (2017) toto ustanovení vede k přímému rozporu nového občanského zákoníku a zákona o registrovaném partnerství.

Další příklad zániku partnerství je zrušení rozhodnutím soudu. Návrh musí být podán jedním z partnerů na základě průkaznosti, že daný partnerský vztah již nadále fakticky netrvá. Jestliže se však oba partneři dohodnou na ukončení partnerství, soud dále nezkontroluje, zda vztah již fakticky netrvá a partnerství zruší (Zahrádka, 2006). „Partnerství není možné ukončit pouhou dohodou partnerek/partnerů, a to ani v případě, že s ukončením obě strany souhlasí. Po zániku partnerství je nutno si opět požádat o nový občanský průkaz.“ (Štěpánková a Čížinský, 2006)

3.4.4 Práva a povinnosti

Práva a povinnosti jsou v registrovaném partnerství pro oba partnery shodná. Partneři jsou oprávněni se navzájem zastupovat ve věcech běžných, přijímat za partnera jeho běžná plnění a to společně a nerozdílně. (Gay iniciativa, 2001–2002b)

Partnerky/partneři mají vůči sobě navzájem vyživovací povinnost, která je určena tak, aby kulturní a hmotná úroveň byla stejná pro oba z partnerů. Pokud tomu tak není a jeden z partnerů tuto povinnost neplní, soud určí její rozsah. Vyživovací povinnost mezi partnery je nadřazena vyživovací povinnosti dětí (Právní linka, 2016). Podle Novotného a kol. (2017) trvající partnerství nezabírá rodičovské zodpovědnosti a partner, jenž je rodičem dítěte musí dítěti zajistit optimální vývoj, bez jakékoli újmy. Zákon nepovoluje osvojení dítěte partnerem, jenž

není rodičem, jelikož však žijí ve společné domácnosti, musí se podílet na jeho výchově a chránit jeho vývoj.

3.5 Registrované partnerství vs. instituce manželství

V České republice existuje registrované partnerství od roku 2006, avšak právní regulace partnerům uzavírajícím tento svazek neumožňuje stejná práva a povinnosti připisována heterosexuálním dvojicím uzavírající manželství. V této kapitole bude popsáno několik hlavních zásad, které tyto dvě instituce společného soužití odlišuje.

Jedním z rozdílů, je společné jmění partnerů, které v případě uzavření registrovaného partnerství nevzniká automaticky, jako je tomu u manželství. Věci získané během registrovaného partnerství jsou individuálním vlastnictvím jednoho z partnerů nebo v podílovém spoluvlastnictví, které si partneři dělí rovným dílem. (Pánková, 2014)

Obdobně, jako je tomu mezi manželi v otázce společného majetku, tak i dluhy, které vznikly během manželství, si manželé dělí rovným dílem. Bez ohledu na to, kdo dluhy způsobí. V registrovaném partnerství tomu však tak není. Dluhy si každý z partnerů splácí sám a taktéž nemohou být na druhém partnerovi dluhy vymáhány (Dlouhá, 2016). Pánková (2014) uvádí, že registrovaným partnerům dále automaticky nevzniká společný nájem bytu, jako je tomu u osob, jež uzavřely manželství. Partnerovi je však ze zákona umožněno užívat bytu druhého partnera. Pokud jeden z partnerů zemře, nájem přechází na pozůstalého partnera.

Dědické právo mají registrovaní partneři stejné jako manželé. Pokud jeden z partnerů zemře, druhý partner dědí spolu s dětmi, v případě že nějaké měl, v první dědické skupině. Avšak jestli zemřelý partner žádné potomky neměl, pozůstalý partner dědí ve druhé dědické skupině spolu s jeho rodiči a lidmi, jenž žili se zemřelým ve společné domácnosti minimálně rok. Registrovaný partner taktéž může dědictví odmítnout. (Dlouhá, 2016)

Vyživovací povinnost mají osoby v registrovaném partnerství stejnou, jako je tomu u manželů. Vyživovací povinnost mezi partnery je nadřazená vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům. Zánikem registrovaného partnerství, taktéž končí vyživovací povinnost mezi partnery, pokud soud neurčí jinak. Příkladem může být, že soud určí výživné partnerovi, jenž stojí za rozvratem partnerství v takové výši, aby oba partneři zaujímalí stejnou životní úroveň. Vyživovací povinnost, vůči bývalému partnerovi, končí v okamžiku uzavření jiného registrovaného partnerství nebo manželství. (Dlouhá, 2016)

V oblasti trestního práva se, dle Dlouhé (2016), na partnera pohlíží jako na osobu blízkou. V praxi to znamená, že není trestné, pokud jeden z registrovaných partnerů dopomůže druhému uniknout stíhání či trestu. Dále partner nemá oznamovací povinnost v případě spáchání trestního činu druhým partnerem, pokud by tímto oznámením byl ohrožen jeho život či by byl vystaven riziku trestního stíhání. Pokud jeden z partnerů spáchá vůči druhému partnerovi trestní čin pomluvy, ublížení na zdraví, znásilnění, krádeže, vydírání, omezování osobní svobody a podobně je k trestnímu stíhání nutný souhlas postiženého partnera.

Dalším z rozdílů je adopce dítěte, jež je povolena osobám v manželství, avšak partnerům v registrovaném partnerství nikoliv (Dlouhá, 2016). Podrobněji se této problematice věnuje pátá kapitola.

Následující tabulka (Tab. 3) vystihuje výše zmíněné základní rozdíly mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím, které se vztahují na Českou republiku.

Tab. 3: Porovnání základních rozdílů mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím

	Registrované partnerství	Manželství
Společné jmění	Po uzavření partnerství nevzniká	Po uzavření sňatku vzniká
Splácení dluhů	Každý sám	Rovným dílem
Společný nájem bytu	Po uzavření partnerství automaticky nevzniká	Po uzavření sňatku automaticky vzniká
Dědictví	Dědí se v první dědické skupině	Dědí se v první dědické skupině
Vyživovací povinnost	Partneři mají vůči sobě vyživovací povinnost	Manželé mají vůči sobě vyživovací povinnost
Trestní právo	Na partnery je pohlíženo jako na osoby blízké	Na manžele je pohlíženo jako na osoby blízké
Osvojení	Společné osvojení není partnerům povoleno	Společné osvojení je manželům povoleno
Zdravotní stav	Partneři mají právo na informace o druhém partnerovi	Manželé mají právo na informace o druhém manželovi

Zdroj: Dlouhá, 2016.

Kapitola 4

Registrované partnerství v Evropské unii

V roce 2006 Česká republika přijala zákon upravující soužití homosexuálních párů, tzv. zákon o registrovaném partnerství. Tímto krokem se přiblížila k dalším zemím Evropské unie, ve kterých daný zákon již platí, ať již v různých formách.

V Evropě můžeme v zásadě rozlišit tři hlavní přístupy k právní regulaci soužití stejnopohlavních párů. Severský, francouzský a nejliberálnější z přístupů, model nizozemský. (Baršová, 2002)

4.1 Legislativa v Evropské unii

Práva a povinnosti jsou pro osoby v registrovaném partnerství v každé členské zemi Evropské unie jiná. Některé země povolují sňatek homosexuálním partnerům a staví registrované partnerství naroven manželsví. Naopak stále se objevují členské země, u nichž právní předpisy neumožňují uzavírat ani registrované partnerství. Takovými zeměmi jsou například Bulharsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Rumunsko a Slovensko. (Europa, 2017)

Země, jež zákonem povolují uzavření registrovaného partnerství, ale neumožňují sňatek homosexuálním párům, uznávají párům stejného pohlaví, které uzavřeli sňatek v zahraničí, stejná práva, jako kdyby uzavřeli registrované partnerství. Také země schvalující sňatek homosexuálním párům, uznávají uzavřená registrovaná partnerství v jiných členských zemích. Stejnopohlavní páry, jež se chtějí přestěhovat do jiné členské země Evropské unie, ve které však neuznávají registrované partnerství, tak jejich partnerství bude bráno jako řádně doložený vztah. Daná země má proto povinnost usnadnit partnerovi vstup a pobyt na území. (Europa, 2017)

Jednotná legislativa pro všechny členské země Evropské unie by v mnoha ohledech usnadnila stejnopohlavním párům jejich postavení ve společnosti. Faktem zůstává, že většina západoevropských zemí povoluje manželství homosexuálním párům a naopak země východoevropské ústavou takovýto svazek zakazují (Šulek a Kočí, 1997–2017). Výjimkou se stalo Slovensko, které v roce 2017, jako první post-komunistická země, uzákonilo možnost uzavírat manželství osobám stejného pohlaví s téměř stejnými právy jako u heterosexuálního manželství (Pitoňák, 2017a). Naopak Polsko v roce 1997 přijalo zákon, který definuje manželství jako svazek určený výhradně osobám opačného pohlaví. Chorvatsko, podobně jako

Polsko, umožňuje manželství pouze osobám heterosexuálním, ale nabízí institut životního partnerství, který umožňuje adoptovat dítě druhým partnerem. (Šulek a Kočí, 1997–2017)

4.1.1 Severský model

První země, jež přijaly na konci osmdesátých a na začátku devadesátých let 20. století právní regulaci soužití osob stejného pohlaví, jsou státy severní Evropy. Proto model nazýváme severský či skandinávský. Tento model umožňuje partnerské soužití pouze gayům a lesbám. První zemí v Evropě, která umožnila soužití homosexuálním partnerům, bylo Dánsko roku 1989. Na základě dánského vzoru později navázaly další země, kdy roku 1993 k zvláštní právní úpravě registrovaného partnerství přistoupilo Norsko, v roce 1995 Švédsko a Island v roce 1996. (Baršová, 2002)

Tento model se ve své původní podobě soustředí převážně na vztah mezi partnery, na základě vzoru manželství, opomíjí však oblasti týkající se rodičovství a vztahy mezi partnery a dětmi. To znemožňovalo registrovaným párům osvojit si dítě (Baršová, 2002). Postupně se tento model vyvíjel a dnes je již ve všech skandinávských státech registrované partnerství zrovnoprávněno s manželstvím, včetně možnosti adoptovat dítě. Poslední skandinávskou zemí, která tuto možnost homosexuálním párům nabídla je Finsko roku 2017. (Pitoňák, 2017b)

„Po jistou dobu se zdálo, že tento model zůstane omezen na severské země. Zásadní posun na evropské scéně však přinesl vývoj v Německu.“ (Baršová, 2002, s. 177) Zákonnou úpravu registrovaného partnerství Německo přijalo v roce 2001. Rozdíl však tkvěl v tom, že oproti skandinávským zemím, Německo neztotožňuje registrované partnerství s manželstvím komplexně, ale uzpůsobuje mu jednotlivé zákony a právní předpisy. (Baršová, 2002)

4.1.2 Francouzský model

Poněkud odlišnou formu právní úpravy soužití osob stejného pohlaví přijala Francie. Ta roku 1999 přijala po bouřlivých diskuzích zákon o tzv. občanském paktu solidarity, takzvaně PACS³ (Baršová, 2004). PACS upravuje partnerství na základě smlouvy, která může být uzavřena osobami zletilými a svéprávnými. Dále osoby, které chtějí vstoupit do PACS nesmějí být v manželském svazku či být již v paktu solidarity s jinou třetí osobou. (Ondřejová, 2015)

Uzavřením PACS jsou nesezdaným párům poskytnuta podobná práva, jako manželům v oblastech bydlení, majetku a sociální péče (Ondřejová, 2015). Smlouva však nijak neupravuje postavení partnerů a dětí. Základním rozdílem, oproti severskému modelu je fakt, že Francie umožňuje uzavření paktu solidarity, jak osobám homosexuálním, tak osobám heterosexuálním. (Bašová, 2004)

Další evropskou zemí, jež následovala po vzoru Francie je Belgie, která taktéž v roce 1999 přijala zákonné úpravy upravující určitá práva nesezdaným dvojicím, včetně homosexuálních párů. (Baršová, 2004)

³ Pozn.: Pacte civil de solidarité.

4.1.3 Nizozemský model

Přístup, jenž lze považovat za nejliberálnější ze všech zmíněných byl přijat v roce 2001 v Nizozemsku. Zákon umožňuje partnerům stejného pohlaví uzavřít manželství, a to se všemi právními důsledky. Zároveň povoluje homosexuálním partnerům adoptovat dítě a ženám v registrovaném partnerství jsou při narození dítěte udělována stejná rodičovská práva. Již není nutná formální adopce. (Baršová, 2002)

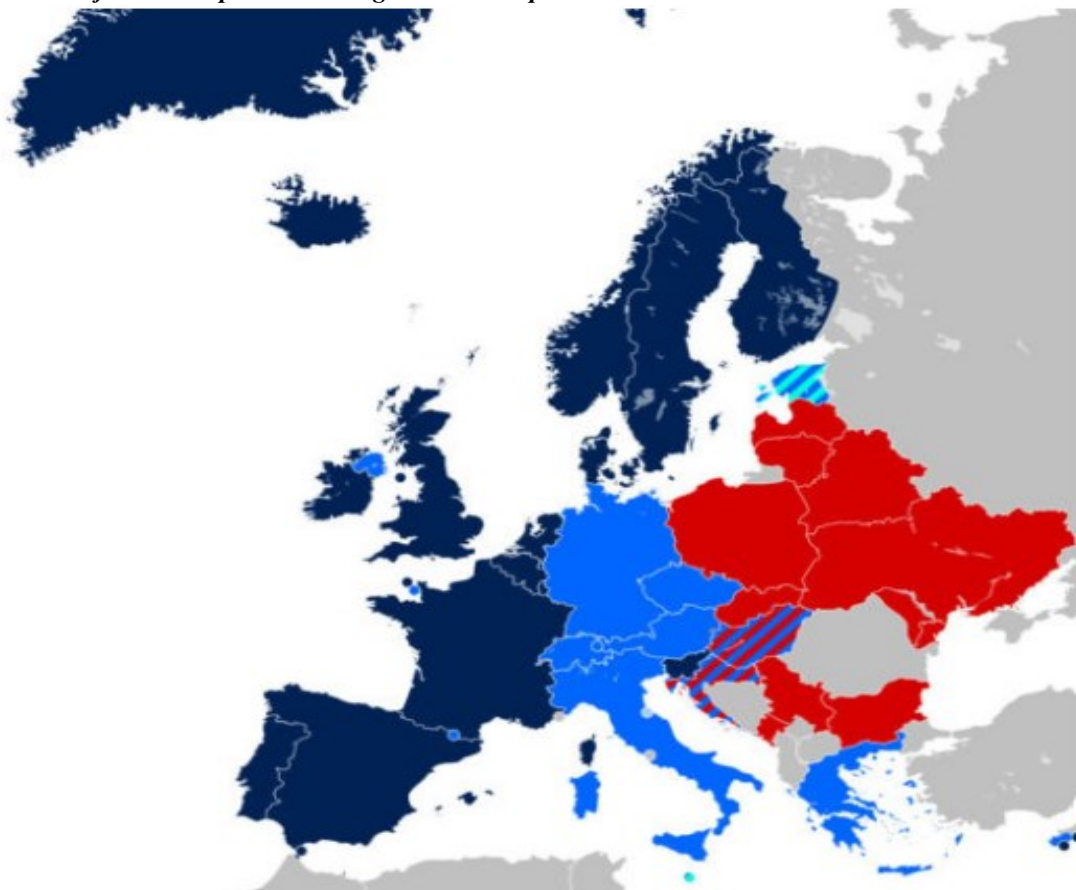
Belgie roku 2003 přijala zákon obdobný tomu v Nizozemsku, umožňující manželství párům stejného pohlaví, avšak v mnoha ohledech se liší. Nezabývá se otázkou adopce homosexuálními páry a zároveň umožňuje sňatek pouze s těmi cizinci, v jejichž zemi je taktéž povoleno manželství páry stejného pohlaví. (Baršová, 2004)

Postupně se k nizozemskému modelu přiklonilo několik dalších evropských zemí a povolily uzavřít manželství párům stejného pohlaví. Jednotlivá práva a povinnosti se však v jednotlivých státech ve větší či menší míře liší. Země, jež povolily manželství homosexuálním párům, jsou Belgie, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Island, Irsko, Lucembursko, Nizozemsko, dále taktéž Norsko, Portugalsko, Slovinko, Španělsko a Švédsko. (Cameron a Berkowitz, 2016)

Následující mapa (Obr. 1) znázorňuje postavení evropských zemí k institutu registrovaného partnerství v roce 2017 (Pitoňák, 2017b)

1. 14 zemí zrovnoprávnilo registrované partnerství s manželstvím: Skandinávské země (Norsko, Švédsko, Finsko, Dánsko, Island), Benelux (Belgie, Nizozemsko, Lucembursko), Velká Británie a Irsko, Francie, Španělsko, Portugalsko, Slovinsko.
2. Další 14 zemí, které uznávají registrované partnerství, ale nezrovnoprávňují ho s manželstvím: Německo, Rakousko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Severní Irsko, Česko, Maďarsko, Chorvatsko, země Středozeří (Itálie, Řecko, Kypr, Andora, San Marino, Malta).
3. Země, které ústavou nebo lidovým referendem zakázaly rovnost mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím: Polsko, Slovensko, Maďarsko, Chorvatsko, Srbsko, Kosovo, Bulharsko, Litva, Lotyšsko, Bělorusko, Ukrajina.
4. Ostatní země prozatím nepřijaly zákon, který by upravoval soužití osob stejného pohlaví.

Obr. 1: Postoj zemí Evropské unie k registrovanému partnerství

Převzato: Pitoňák, 2017b.

Pozn. Tmavě modrá: země, které zrovnoprávnily registrované partnerství s manželstvím, světle modrá: země, které uznaly registrované partnerství, ale nezrovnoprávnily ho s manželstvím, červená: země, které ústavou či lidovým referendem zakázaly zrovnoprávnit registrované partnerství s manželstvím, modro-červená: země, které schválily registrované partnerství, ale ústava některé aspekty přiřazené manželství, zakazuje, modrá s pruhy: Estonsko, schválilo zákon o registrovaném partnerství, ale není zrovnoprávněno s manželstvím, umožňuje však v některých případech adoptovat dítě osobám v registrovaném partnerství. (Romea, 2014)

Kapitola 5

Homosexuální rodičovství

Homosexuální rodičovství je v České republice stále dosti diskutovaným tématem, obzvlášť pokud se do toho zapojí témata ohledně dětí a jejich případné osvojení homosexuálními páry. Biologicky není možné, aby osoby stejného pohlaví zplodily vlastního potomka, ale jejich touha po rodičovství tím však nemizí. Proto se tato kapitola věnuje několika různým institucím, které umožňují homosexuálním párům o děti alespoň pečovat.

5.1 Pojem rodina

Rodinu můžeme definovat několika různými způsoby, protože každý vědní obor na ni nahlíží jinak a také ji jinak chápe. Taktéž záleží na kulturních hodnotách dané společnosti. Evropské pojetí rodiny je rozdílné, než s jakým se můžeme setkat například v arabských zemích. Proto najít obecnou definici rodiny, která by zastřešovala všechny zmíněné faktory je značně komplikované. Obecně však platí, že rodinu by měli tvořit rodiče s dětmi, tedy že by se v rodině měly objevovat mezigenerační vztahy.

Dnes se ve většině případů setkáváme s rodinou nukleární, kterou tvoří již zmíněné rodiče s dětmi. V minulosti však bylo zcela přirozené, že rodinu tvořily tři až čtyři generace. Postupně se také mění vnitřní charakter rodiny. Matoušek (1993) uvádí, že rodina se vlivem nové doby stává azylem před veřejným světem a chrání nás před ním. Tuto myšlenku vyslovil již o sto let dříve Émil Durkheim, proto není zcela jednoznačné, zda právě nová doba má vliv na vnitřní uspořádání rodiny a na funkci chránit nás před okolním světem. Také stát se ve stále větší míře snaží kontrolovat soukromý život občanů, což Émil Durkheim označuje jako paradox moderní rodiny, která, jak již bylo zmíněno, se stále více uzavírá a chrání si své soukromí, ale na druhé straně je daleko více závislá na státu. (Singly, 1999)

Mezi základní funkce, které v rámci rodiny rozlišujeme, řadíme funkce reprodukční, hospodářské, emocionální a socializační (Langmeier a Krejčířová, 2006). Jednotlivé funkce zajišťují optimální vývoj nejen pro jedince, ale pro celou společnost.

Důvodů, které v nás vyvolávají potřebu zakládat rodinu, je několik. Zprvu je touha po rodičovství vyvolaná našimi instinkty, které spolu s pohlavním pudem zajišťují, aby naše touhy byly uspokojeny. Dalším důvodem, jenž řídí naši touhu po rodičovství, je psychologicko-společenský faktor. Ten nám zajišťuje určité společenské postavení, pomáhá přenést naše

zkušenosti, naděje na dítě. Vyvolává pocit, že se můžeme o někoho starat, a že jednou bude postaráno o nás (Matějček, 1999). Tyto potřeby a touhy po rodičovství jsou shodné pro všechny lidi, včetně homosexuálů, a ačkoli partneři stejného pohlaví nejsou biologicky schopni zplodit potomka, mělo by jim být umožněno jiných cest, které by jim tyto touhy pomohly uspokojit.

5.2 Problematika homosexuálního rodičovství

Problematika gay a lesbického rodičovství z hlediska sociálních věd nebyla na území Evropy do konce dvacátého století brána na zřetel. První rozsáhlá studie, která se zabývala výchovou dětí rodiči téhož pohlaví, byla studie Susan Golombok roku 1983. Studie byla zaměřena převážně na blahobyt, pocit pohody u dětí ve školním věku, které vyrůstaly u lesbických matek. V období, kdy byla studie prováděna, ve společnosti panoval značně negativní postoj vůči lesbickým matkám, které vychovávaly děti, jež dostaly do péče po rozchodu s heterosexuálním partnerem. Obavy se týkaly převážně rodinných a vrstevnických vztahů nebo rizika přenosu homosexuality z matky na dítě (Nedbálková a Polášková, 2004). Proto soudy ve velké většině případů nesvěřovaly děti do péče homosexuálním lidem, ačkoli prokázali daleko lepší možnosti a schopnosti se o dítě starat. Vše navzdory tomu, že takové rozhodnutí nebylo založeno na žádných lékařských, psychologických ani právních důvodech. (Pracovní skupina ..., 2007)

O více než třicet let později se stále můžeme setkat se situací, kdy jeden z rodičů, který žádá o svěření dítěte do své péče, argumentuje homosexuální orientací druhého rodiče. Poukazuje tím na nevhodné působení homosexuality na dítě. Soud by však k této skutečnosti neměl přihlížet, protože nezáleží na sexuální orientaci daného rodiče, ale na nejlepších zájmech dítěte. Soud své rozhodnutí, komu bude dítě svěřeno do péče, zakládá na několika faktorech, včetně výchovné schopnosti rodičů, zázemí dítěte, či který z rodičů zajistí dítěti lepší předpoklady pro zdravý a spokojený vývoj. (Burkertová, Krejčíková a Váňová, 2015)

Soud v případě rozvodu manželů určí, jakým podílem se rodiče na výchově dítěte budou podílet. Soud může svěřit dítě do péče jednomu rodiči, do střídavé péče či do společné péče obou rodičům. S poslední variantou musí souhlasit oba z rodičů. Zákon stanovuje, že rodičovská zodpovědnost náleží obou rodičům stejně, bez ohledu na sexuální orientaci, proto ani registrované partnerství, které dle zákona není překážkou k vykonávání rodičovské zodpovědnosti či svěření dítěte do výchovy, nemůže být důvodem k odejmutí možnosti svěření dítěte do péče. (Burkertová, Krejčíková a Váňová, 2015)

Debaty ohledně registrovaného partnerství jsou ve společnosti stále dosti diskutovaným tématem, obzvlášť pokud se jedná o děti. Protože nejen lidé, kteří zaujímají vůči této problematice negativní postoj, musí být nutně homofobní (Stehlíková, 2011). Nalezneme mnoho aktivistů gay a lesbického hnutí, kteří přičítají stejnopohlavním rodinám třídní, etnické a genderové asymetrie ve společnosti. Ačkoli nejsou homosexuální rodiny ničím zcela novým, stále bývají chápány spíše jako protimluv, než jako předobraz moderních rodin (Nedbálková, 2011). Společnost si stále přivyká na eventualitu rodiny, kterou tvoří dva muži či dvě ženy. Překonat staletími zavedou podobu rodiny je stále pro některé z nás značný problém. V dnešní pluralitní společnosti se však můžeme setkat s několika různými variantami rodiny. Počínaje rodinou tvořenou dvěma rodiči nebo naopak pouze jedním z rodičů, součástí může být taktéž

nevlastní rodič. Stále častěji se také setkáváme se ženami, které jsou natolik nezávislé a emancipované, že vychovávají dítě samy. Společnost všechny tyto varianty uznává, výjimkou jsou však stále rodiny s rodiči stejného pohlaví. Není důležité, kdo rodinu tvoří, jestli dva tatínkové nebo pouze žena sama, ale hlavní je, aby dítě vyrůstalo s pocitem, že ho někdo miluje a dokáže se o něj postarat. (Stehlíková, 2011)

Mnoho lidí, stavících se proti stejnopohlavním rodinám, se hájí tím, že prostředí, ve kterém jsou děti vychovávány, má negativní vliv na jejich psychický vývoj. Mnoho průzkumů prokázalo, že děti vyrůstající s rodiči stejného pohlaví opravdu trpí, jejich trauma však nepochází ze skutečnosti, že jejich rodiče jsou homosexuální, ale z vnímání této skutečnosti ze strany společnosti, která se vůči nim chová homofobně. Nejen děti, ale i rodiče se musejí vypořádat s odmítavým postojem, se kterým se setkávají ve škole či zaměstnání, jsou vystaveni posměchu ze strany kamarádů či neochotě úřadů. Průzkumy také prokázaly, že ačkoli děti žijí s rodiči stejného pohlaví, neprojevují se u nich zmatky v genderové identitě. (Sokolová, 2004)

Řada odpůrců homosexuálního rodičovství však argumentuje právě skutečností, že dětem bude v těchto rodinách chybět genderový model, který by jasně stanovoval mužství a ženství. Zároveň podotýkají, že gay a lesbické páry nejsou schopny dětem poskytnout tradiční uspořádání mužských a ženských rolí, které jsou ve společnosti stále považovány za jediné správné (Nedbálková a Polášková, 2004). Sokolová (2004) se naopak domnívá, že děti, jejichž rodiče, ať homosexuální nebo heterosexuální, kteří si jsou vědomi společenských a genderových stereotypů a bojují proti nim, vytvářejí tolerantnější společnost. Homosexuální rodina ve společnosti odbourává zažitá stereotypy, týkající se ženské a mužské role nebo role mateřské a otcovské a ovlivňuje tím nejen sebe, ale i své okolí.

5.3 Náhradní péče o dítě

Matějček a kol. (1999, s. 31) rozlišuje náhradní výchovnou péči, kterou definuje jako „formu péče o děti, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině, nejčastěji jde o péči ústavní, v níž je dítě vychováváno až do své dospělosti.“ Dále rozlišuje náhradní rodinnou péči, což je „forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno ‘náhradními’ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině.“ (Matějček a kol., 1999, s. 31)

V zásadě rozlišujeme čtyři základní formy náhradní péče o dítě, jímž jsou poručenství, svěření dítěte do péče jiné osoby, pěstounství a osvojení (adopce).

5.3.1 Poručenství

V případech, kdy není žádný z rodičů, který by vůči dítěti vykonával v plném rozsahu rodičovskou odpovědnost, musí soud takovému dítěti jmenovat poručníka. Poručník má v zásadě stejná práva a povinnosti jako rodič, výjimkou však zůstává vyživovací povinnost, kterou poručník vůči dítěti nemá. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Soud určí poručníkem nejčastěji tu osobu, kterou označí sami rodiče, pokud však daná osoba poručenství neodmítne. V takovém případě soud jmenuje poručníkem osobu z řad příbuzných či známých dítěte, pokud však rodič takovou osobu výslovně nevyloučil. Pokud se

ale v blízkosti dítěte taková osoba nevyskytuje, soud určí poručníkem jinou vhodnou osobu. Každá fyzická osoba může jmenování do poručenství odmítnout. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Soud taktéž může určit poručníkem dvě osoby, zpravidla manželé, což nevylučuje, že by se poručníkem nemohl stát rovněž registrovaný pár. Protože v situacích, kdy rodič dítěte, který však z nějakého důvodu nemůže vykonávat plnou rodičovskou odpovědnost vůči dítěti, žije s jinou osobou a tvoří homosexuální pár, osoba, jež není rodičem, může být soudem jmenovaná poručníkem. V první řadě jde hlavně o nejlepší zájem dítěte, proto by neměla při určování poručníka hrát roli jeho sexuální orientace. (Burkertová, Krejčíková a Váňová, 2015)

5.3.2 Svěření dítěte do péče jiné osoby

Varianta svěření dítěte do péče jiné osoby nastává tehdy, pokud se o dítě nemůže starat ani jeden z rodičů či poručník osobně. Osobě, které má být svěřeno dítě do péče, musí zajistit dítěti řádnou péči a mít bydliště na území České republiky. Soud v určování pečující osoby dává přednost příbuzným či osobám blízkým dítěti, pouze však v případě, že je to v nejlepším zájmu dítěte. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Pečující osoba na základě rozhodnutí soudu, dostává od rodičů výživné na dítě, které je rodičům určeno, dle jejich možností, schopností a majetkových poměrů (Zákon č. 89/2012 Sb.). Rozhodujícím faktorem v určování pečující osoby je zájem dítěte, proto není vyloučeno, aby soud svěřil dítě do péče partnerovi jeho homosexuálního rodiče, když rodič z důvodu například vážné nemoci, se o dítě nemůže postarat a druhý rodič není. (Burkertová, Krejčíková a Váňová, 2015)

5.3.3 Pěstounství

Pokud se ani jeden z rodičů či poručník nemůžou osobně postarat o dítě, může soud svěřit dítě do péče pěstounovi. Do pěstounské péče může být dítě svěřeno i na přechodnou dobu. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Rodičům je umožněno se s dítětem stýkat a dostávat pravidelné informace, týkající se jejich dítěte. Zároveň mají rodiče práva a povinnosti vůči dítěti, která vycházejí z rodičovské odpovědnosti, kromě práv a povinností, které soud určí pěstounovi. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Do společné péče dvou pěstounů může být dítě svěřeno pouze v případě, že tyto osoby jsou manželé (Zákon č. 89/2012 Sb.). Z čehož vyplývá, že registrovaní partneři se nemůžou společně stát pěstouny. Nic však nebrání tomu, aby se jeden z partnerů sám stal pěstounem a dítě mu bylo svěřeno do osobní péče. (Burkertová, Krejčíková a Váňová, 2015)

5.3.4 Osvojení (adopce)

Osvojením se v České republice rozumí stav, kdy přijmeme cizí osobu za vlastní. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem vztah, který je stejný jako vztah mezi biologickými rodiči a vlastními dětmi. Manželé či jednotlivci mají vůči osvojovanému dítěti také stejná práva a povinnosti, stejně jako tomu mají biologičtí rodiče. (Matějček a kol., 1999)

Osvojitelem se může stát každá osoba, která je svéprávná a dosáhla plnoletosti. Taktéž musí svými vlastnostmi a způsobem života, včetně důvodů, které ji vedly k osvojení, zabezpečit

dítěti, že mu bude dobrým rodičem. To zajistí i přiměřený věkový rozdíl mezi osvojitelem a dítětem, který je stanoven na minimálně šestnáct let. Pouze v ojedinělých případech, může být věkový rozdíl mezi osvojitelem a osvojovaným dítětem menší než šestnáct let. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Osvojiteli se můžou stát, dle občanského zákoníku, pouze osoby v manželství, případně jeden z manželů. Ve výjimečných případech se může osvojitelem stát i jiná osoba (než manžel), což se změní, pokud daná osoba uzavře registrované partnerství, a ačkoli zákon v České republice stanovuje, že osvojitelem se může stát každý muž nebo každá žena a nezáleží na jejich sexuální orientaci, v případě registrovaných párů to výslovně zakazuje. Což se jeví jako nelogické a značně diskriminační. (Sedláčková, 2016)

Některé země umožňují, aby partneři či partnerky ve stejnopohlavních svazcích mohli adoptovat biologické dítě druhého partnera/partnerky, podobně jako je to umožněno manželům. Což právně upravuje vztah mezi nebiologickým rodičem a dítětem partnera/ky. Dítě tak získá právní záruku, že i po zániku partnerství není jeho vztah k osobě, jež ho vychovávala jako rodič a je mu velmi blízká, přerušen. (Pracovní skupina ..., 2007)

Návrh novely, kterou v roce 2016 schválila vláda, by umožňovala homosexuálním párům v registrovaném partnerství, aby si mohli osvojit dítě druhého partnera. Návrh doplňuje zákon o registrovaném partnerství z roku 2006, v němž upravuje postavení registrovaných párů vůči dětem. Nový § 13a zní (Parlament České republiky, 2014):

1. Partner může osvojit dítě svého partnera, přičemž se obdobně použijí ustanovení občanského zákoníku o osvojení, s výjimkou ustanovení § 800 odst. 1.
2. Dítě, které bylo osvojeno partnerem svého rodiče, má postavení společného dítěte partnerů.
3. Je-li osvojitel partnerem jednoho z rodičů osvojence, nedotýká se osvojení příbuzenského poměru mezi osvojencem a tímto rodičem i jeho příbuznými, ani práv a povinností vyplývajících z tohoto poměru.

Na výkon rodičovské odpovědnosti po zrušení partnerství se použijí obdobná ustanovení jako u výkonu rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství.

Novela zákona stále neumožňuje registrovaným párům osvojit si společně tzv. cizí dítě, ale partnerovi, jenž není biologickým rodičem dítěte, umožní, aby si osvojil dítě svého partnera, o které se stará a vychovává. Což mu i zákon o registrovaném partnerství stanovuje.

Matějček a kol. (1999) ve své knize rozlišuje následující typy adopce. Prvním typem je zrušitelná adopce, kdy práva a povinnosti přejímá osvojitel od rodičů, ale v rodném listě dítěte jsou stále uvedeny jména původních rodičů. Tento typ se využívá v případě osvojení dítěte mladšího jednoho roku. Nezrušitelná adopce, která je druhým typem, se liší v tom, že jména rodičů jsou nahrazena jmény osvojitelů v rodném listě dítěte a je umožněna pouze manželům, manželovi/manželce dítěte či jedinci.

Kapitola 6

Registrované partnerství v České republice

6.1 Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Český statistický úřad (2015) uvádí, že Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) řadíme mezi nejrozsáhlejší statistické zjišťování na území České republiky. Na základě SLDB získáváme velké množství údajů a dat, která nelze jiným efektivnějším způsobem zjistit. Před samotným zahájením Sčítání lidu, domů a bytů 2011, se uskutečnilo zkušební sčítání, které probíhalo o rok dříve, tedy v roce 2010.

Oproti předchozím sčítáním, bylo v roce 2011 provedeno několik změn. Například přibyl dotaz na registrované partnerství, dále pak se již nezjišťovala vybavenost domácností (vlastnictví mobilního automobilu, telefonu apod.). Zjišťovala se pouze možnost využití osobního počítače a internetového připojení. Otázky týkající se národnosti a náboženského vyznání byly dobrovolné a nabízely možnost uvést až dvě národnosti či možnost přihlásit se mezi věřící, kteří se nehlásí k žádné církvi nebo náboženské společnosti. Vyplňování sčítacích formulářů probíhalo taktéž i na internetu s možností odesílání on-line nebo využitím datových schránek. Poprvé se také Český statistický úřad pokusil do sčítání zahrnout i osoby bez přístřeší, které využívají služeb organizací Asociace poskytovatelů sociálních služeb nebo Sdružení azylových domů. (Český statistický úřad, 2015)

Tab. 4: Počet registrovaných partnerství u osob starších 18 let v ČR, za obě pohlaví, 2011

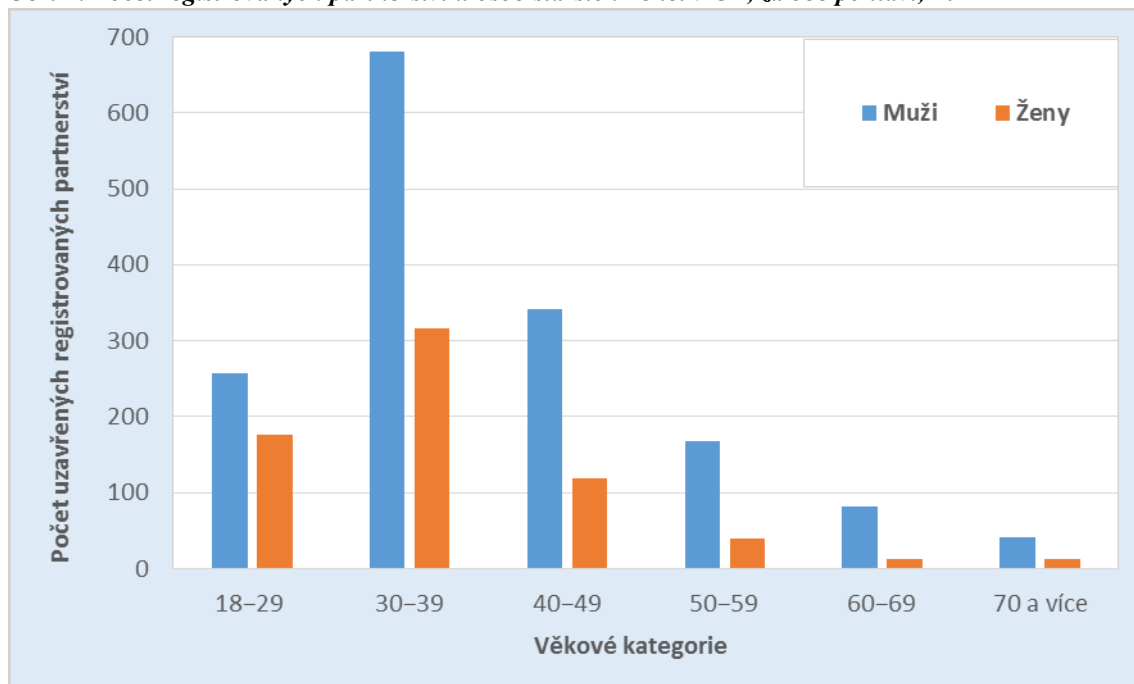
	Obyvatelstvo ve věku 18 a více let	Registrované partnerství				Na 10 tis. obyvatel (v %)
		Trvající	Zaniklé úmrtním partnera	Zaniklé rozhodnutím soudu	Celkem	
Muži	4 178 352	1 437	28	103	1 568	15,7
Ženy	4 442 671	581	10	84	675	6,8
Celkem	8 621 023	2018	38	187	2 243	22,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2011, vlastní zpracování.

Jak již bylo zmíněno, poprvé se ve Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 objevil dotaz na registrované partnerství. Registrované partnerství je možné v České republice uzavřít, podobně jako manželství, až po dosažení plnoletosti, tedy od věku 18 let. Předchozí tabulka (Tab. 4) zobrazuje, že alespoň jednou registrované partnerství uzavřelo 2 243 osob. Tabulka taktéž znázorňuje počet mužů a žen starších 18 let.

Od roku 2006, kdy je možné uzavírat registrovaná partnerství do doby uskutečnění Sčítání lidu, domů a bytů 2011, uzavřelo partnerství celkem 1 568 gayů a 675 leseb. Nejčastěji do partnerství vstupují osoby ve věku 30–39 let. Na 10 tis. mužů a 10 tis. žen v této věkové kategorii, připadlo 6,3 gayů a 2,7 leseb, kteří uvedli, že jejich registrované partnerství trvá. Druhou nejpočetnější skupinou je u mužů věková skupina 40–49 let, u žen osoby ve věku 18–29 let. Nejméně zastoupenými skupinami u obou pohlaví jsou věkové skupiny 60–69 let a 70 a více let (viz Obr. 2). Trvajících partnerství bylo v období sčítání 2 018 pro obě pohlaví.

Obr. 2: Počet registrovaných partnerství u osob starších 18 let v ČR, za obě pohlaví, 2011

Zdroj: Český statistický úřad, 2011, vlastní zpracování.

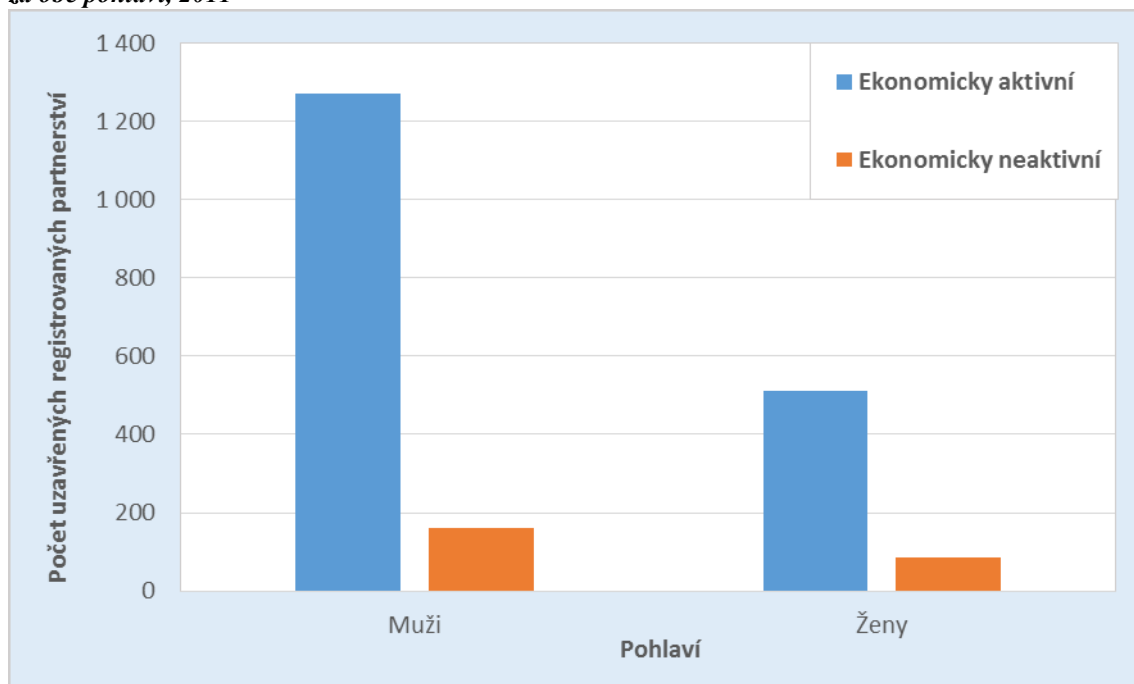
Osoby, které nejčastěji uzavírají registrované partnerství, jsou osoby se středoškolským vzděláním⁴. Tuto možnost nejvyššího ukončeného vzdělání zvolilo 967 mužů a 382 žen. Osob z této vzdělanostní skupiny, které ukončily partnerství rozhodnutím soudu, z celkového počtu 1 349, bylo 119. Naopak nejméně zastoupenou kategorií je vzdělání základní⁵. Z celkového počtu všech uzavřených partnerství (2 243) tuto kategorii zvolilo 116 mužů a 98 žen. Vysokoškolsky vzdělaných osob⁶, jejichž registrované partnerství stále trvá, je 460, z toho 118 žen. Tato kategorie vykazuje nejnížší počet zaniklých partnerství rozhodnutím soudu, než ostatní vzdělanostní kategorie, což může být způsobeno tím, že vzdělanější osoby vstupují do svazku s větším uvážením a rozmyslem. Celkový počet osob, které neuvedly své nejvyšší ukončené vzdělání, bylo 124 u mužů a 70 u žen.

⁴ Střední vč. vyučení (bez maturity), úplné střední (s maturitou), nástavbové studium.

⁵ Včetně neukončeného a bez vzdělání.

⁶ Včetně vyšší odborné.

Obr. 3: Ekonomická aktivita u osob, které alespoň jednou uzavřely registrované partnerství v ČR, za obě pohlaví, 2011

Zdroj: Český statistický úřad, 2011, vlastní zpracování.

V otázce ekonomické aktivity (Obr. 3), osoby, které alespoň jednou uzavřely registrované partnerství a byly ekonomicky aktivní, bylo celkem 1 783, z toho 1 271 mužů a 512 žen. Z celkového počtu ekonomicky aktivních mužů, jich bylo v období provádění sčítání 1 160 zaměstnaných, nejčastěji na pozici zaměstnance (903 osob). Následovaly osoby, které uvedly, že pracují na vlastní účet a nejméně zastoupenou skupinou byli muži, kteří jsou na pozici zaměstnavatele s počtem 58 osob. Naopak muži, kteří jsou ekonomicky aktivní, ale v době sčítání byli nezaměstnaní, bylo 111.

Z 512 ekonomicky aktivních žen, jich v daném období bylo 442 zaměstnaných. Ženy nejčastěji uváděly, že jejich pozice v zaměstnání je pozice zaměstnance (371 žen). Druhou nejpočetnější skupinou, podobně jako u mužů, kterou ženy uváděly, byla, že pracují na vlastní účet. Tato skupina žen skýtala 39 osob. Nejméně zastoupenou skupinou byla skupina, kde ženy byly v roli zaměstnavatele. Nezaměstnaných žen bylo v době sčítání 70.

Osob ekonomicky neaktivních, tedy studentů a nepracujících důchodců, kteří alespoň jednou uzavřeli registrované partnerství, bylo dle Sčítání lidu, domů a bytů 246. Z toho 161 mužů a 85 žen. Nejvíce zastoupenou skupinou u obou pohlaví, byla kategorie nepracujících důchodců (v poměru 122 mužů a 44 žen).

Celkový počet osob, u kterých nebyla zjištěna jejich ekonomická aktivita (osoby ekonomicky aktivní i neaktivní) byl 214 mužů i žen.

Následující tabulka (Tab. 5) znázorňuje pouze osoby, které v období sčítání byly ve stále trvajícím registrovaném partnerství. Z celkového počtu 1 271 ekonomicky aktivních mužů, kteří alespoň jednou uzavřeli registrované partnerství⁷, jich 1 176 (93 %) bylo ve stále trvajícím partnerství. Ekonomicky neaktivních mužů, kteří setrvali v partnerství, bylo 143 (108 osob

⁷ Vč. registrovaných partnerství, která zanikla úmrtím partnera či zaniklá rozhodnutím soudu.

tvorili nepracující důchodci a 5 osob studenti). Celkový počet žen, které byly ekonomicky aktivní a alespoň jednou uzavřely registrované partnerství, bylo 512. Z toho se jich v trvajícím partnerství vyskytovalo 447 (87 %). Ze všech 85 ekonomicky neaktivních žen, jich 74 bylo v trvajícím partnerství (nepracující důchodci tvořili 40 osob, studenti 5 osob).

Tab. 5: Ekonomická aktivita u trvajících registrovaných partnerství v ČR, za obě pohlaví, 2011

	Trvající registrované partnerství			
	Ekonomicky aktivní		Ekonomicky neaktivní	
	Zaměstnaní	Nezaměstnaní	Nepracující důchodci	Studenti
Muži	1 078	98	108	5
Ženy	385	62	40	5

Zdroj: Český statistický úřad, 2011, vlastní zpracování.

Na základě získaných dat ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, je zřejmé, že častěji do registrovaného partnerství vstupují muži, než ženy. U obou pohlaví se nejvíce uzavřených partnerství vyskytuje ve věkové skupině 30–39 let a u osob ekonomicky aktivních. Registrovaní partneři nejčastěji volili středoškolské vzdělání, z nabízených možností nejvyššího dosaženého vzdělání. U mužů jsou na základě dat vidět rapidnější rozdíly mezi jednotlivými variantami nejvyššího dokončeného vzdělání. Obecně však platí, že se zvyšujícím se vzděláním se také zvyšuje počet lidí, kteří uzavírají registrovaná partnerství.

6.2 Matriky

Data, které na svých stránkách poskytuje Gay iniciativa, jsou za pomoci matrik a matričních úřadů zpracovávána statistikem Mildou Šlehofrem⁸. Zmíněná data však poskytují pouze souhrnná čísla uzavřených registrovaných partnerství, dle pohlaví a krajů. Oproti výše zmíněnému Sčítání lidu, domů a bytů, které poskytuje data na základě věku, nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity. Gay iniciativa také poskytuje data o počtu zrušených partnerství i s rozdělením pro jednotlivé kraje České republiky, včetně uzavřených registrovaných partnerství s osobami cizí národnosti.

Nadcházející tabulka (Tab. 6) znázorňuje počty uzavřených registrovaných partnerství v České republice. Ve sledovaném období, tedy mezi lety 2006–2016, převažují partnerství uzavřená mezi muži. Ženy tvoří v průměru pouze 35 % ze všech uzavřených partnerství.

Tab. 6: Počet uzavřených registrovaných partnerství v ČR, obě pohlaví, 2006–2016

Rok	2006 ⁹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁰
Muži	177	175	160	131	144	107	128	122	148	147	86
Ženy	58	77	68	72	51	70	78	79	85	97	62
Celkem	235	252	227	203	195	177	206	201	233	244	148

Zdroj: Šlehofer, 2016, vlastní zpracování.

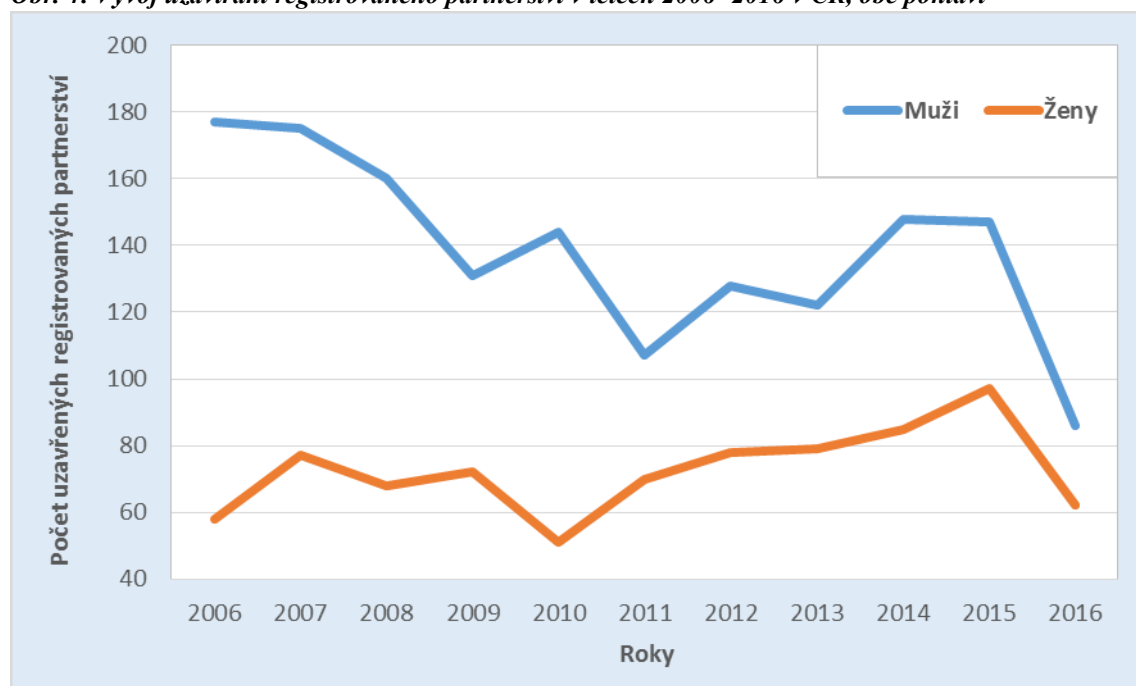
⁸ Data jsou dostupná z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=74>.

⁹ Zobrazené hodnoty jsou až od 1. července 2006, kdy přišel zákon v platnost.

¹⁰ Zobrazené hodnoty jsou pouze za období od 1. ledna do 30. června 2016.

Největší zájem o uzavírání registrovaného partnerství byl v roce 2006 (viz. Obr. 4), kdy byl po mnoha letech schválen zákon, který umožňoval homosexuálním párům uzavírat partnerství. Uvedené údaje za rok 2006 jsou pouze za druhou polovinu roku (od 1. července 2006, kdy byl schválen zákon o registrovaném partnerství). V roce 2007 bylo uzavřeno 252 partnerství mezi osobami stejného pohlaví, z toho druhou polovinu roku tvořilo 143 partnerství. Rok 2016 však tuto hodnotu překonal (údaj za tento rok je pouze za první polovinu roku), proto se předpokládá, že rok 2016 bude rekordním v počtu uzavřených registrovaných partnerství (Šlehofer, 2016). Následující graf (Obr. 4) představuje vývoj uzavřených partnerství mezi gayi a lesbami v období let 2006–2016.

Obr. 4: Vývoj uzavírání registrovaného partnerství v letech 2006–2016 v ČR, obě pohlaví

Zdroj: Šlehofer 2016, vlastní zpracování.

Na základě regionální diferenciace, bylo nejvíce registrovaných partnerství uzavřeno v Praze (749 osob stejného pohlaví), což tvoří 32 % ze všech uzavřených partnerství v České republice. Následoval kraj Jihomoravský, který představoval 11 % a kraj Středočeský s 10 % ze všech 2 322 uzavřených partnerství. Naopak nejméně zastoupenými kraji, v počtu uzavřených registrovaných partnerství, byl kraj Vysočina a kraj Zlínský (1,5 % a 2 % ze všech uzavřených partnerství v ČR).

Za sledované období zaniklo 333 registrovaných partnerství rozhodnutím soudu, ve všech krajích s výjimkou Prahy a Libereckého kraje, kde matriky tyto údaje za rok 2016 již neuvádějí. Ze všech uzavřených partnerství představuje 14 % těch, které zanikly rozhodnutím soudu. Z hlediska regionální diferenciace bylo nejvíce zaniklých partnerství v Praze, Středočeském a Moravskoslezském kraji. Z celkového počtu uzavřených partnerství v Praze, jich pouze 8 % zaniklo. U druhých dvou zmíněných krajů bylo procento zaniklých partnerství vyšší (Středočeský kraj: 19 %, Moravskoslezský kraj: 22 %). Jak už bylo uvedeno, dostupná data uvádějí i počet cizinců, kteří v České republice uzavřeli registrované partnerství. Z celkového

počtu 2 322 všech uzavřených partnerství, bylo 294 párů, kde jeden z partnerů byl národnosti jiné, než české. Nejpočetnějšími skupinami cizinců byly osoby ze Slovenska a Ukrajiny. Dále následovaly osoby z USA, Ruské federace, Kanady a dalších zemí.

Český statistický úřad (2013) se domnívá, že data týkající se registrovaného partnerství, jsou z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů podhodnocena. Důvodem uvádí, stálou citlivost příslušné problematiky a proto jsou odkázáni pouze na počet osob, které dané soužití osob stejného pohlaví, byly ochotny uvést.

Pokud však porovnáme data, které poskytl webový portál Gay iniciativa, můžeme shledat, že počet osob, které dle matrik a matričních úřadů, uzavřely registrované partnerství, je daleko menší než vyplývá ze sčítání. Důvodem může být posměch příslušných osob, které do formuláře uvedly, že žijí v registrovaném partnerství, ačkoli tomu tak, ve skutečnosti není. Další Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 nám snad již poskytne více vypovídající hodnoty.

Kapitola 7

Dotazníkové šetření

Dotazníkem rozumíme písemné předložení řady otázek, na které respondent odpovídá. V dotazníkovém šetření je možné použít několik druhů otázek. Otázky, kde jsou respondentovi poskytnuty možnosti odpovědi či otázky s možností vlastní odpovědi. Dotazník je jako výzkumná metoda velmi často používaná, z důvodu snadného zpracování i snadné kontroly reprezentativnosti. (Jandourek, 2008)

7.1 Úvod do výzkumu

Empirická část této bakalářské práce je věnována veřejnému mínění dnešní společnosti, na otázky týkající se registrovaného partnerství. V současné době je registrované partnerství velmi diskutovaným tématem, obzvláště s přihlédnutím k problematice osvojování dětí partnery téhož pohlaví.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaký názor ve společnosti převládá, ohledně problematiky registrovaného partnerství a s ním souvisejících otázek. Důležitým prvkem při zkoumání byl názor veřejnosti na samotnou instituci registrovaného partnerství, a zdali ve svém okolí znají osoby, jež toto partnerství uzavřely. Dále pak, jestli by mělo být registrované partnerství, ve všech právních důsledcích, rovno instituci manželství. Cílem taktéž bylo zjistit názory veřejnosti na osvojování dítěte partnery stejného pohlaví, a zda by prostředí, ve kterém by dítě bylo vychovávalo dvěma homosexuály, mělo negativní vliv na vývoj dítěte. Vzhledem k tomu, že ve společnosti převládají různé názory na to, která skupina lidí je vůči registrovanému partnerství tolerantnější, a která méně, jsou výzkumné otázky věnovány hlavně tomuto tématu. Na základě této myšlenky byly vybrány různé skupiny lidí, například muži a ženy, mezi kterými mnohdy dochází k existenci různých názorů a společnost tuto existenci předpokládá.

1. Jsou ženy v otázkách registrovaného partnerství více tolerantní, než jsou muži?
2. Pohlízejí lidé starší 45 let spíše negativně na registrované partnerství?
3. Zastávají vysokoškolsky vzdělaní lidé liberálnější postoj vůči registrovanému partnerství, nežli osoby se vzděláním základním?

7.2 Metodologický nástroj

V empirické části této práce byla využita metoda dotazníkového šetření, kde bylo využito uzavřených otázek a jedné polouzavřené otázky.

Dotazníkové šetření se skládá z celkem třinácti otázek (viz Příloha č. 2). Sedm otázek se věnuje vyjádření názoru respondentů ohledně otázek vztahujícím se k registrovanému partnerství, zbývajících šest je sociodemografického charakteru.

Dotazník byl vytvořen za pomoci internetových stránek vyplnto.cz, které právě k takovému účelu slouží. Na základě již zmíněných internetových stránek a osobním předložením dotazníku skupinám náhodně zvolených lidí, bylo dosaženo velmi pestré a rozmanité struktury respondentů. Reprezentativnost vzorku respondentů však není tímto způsobem možné plně zaručit.

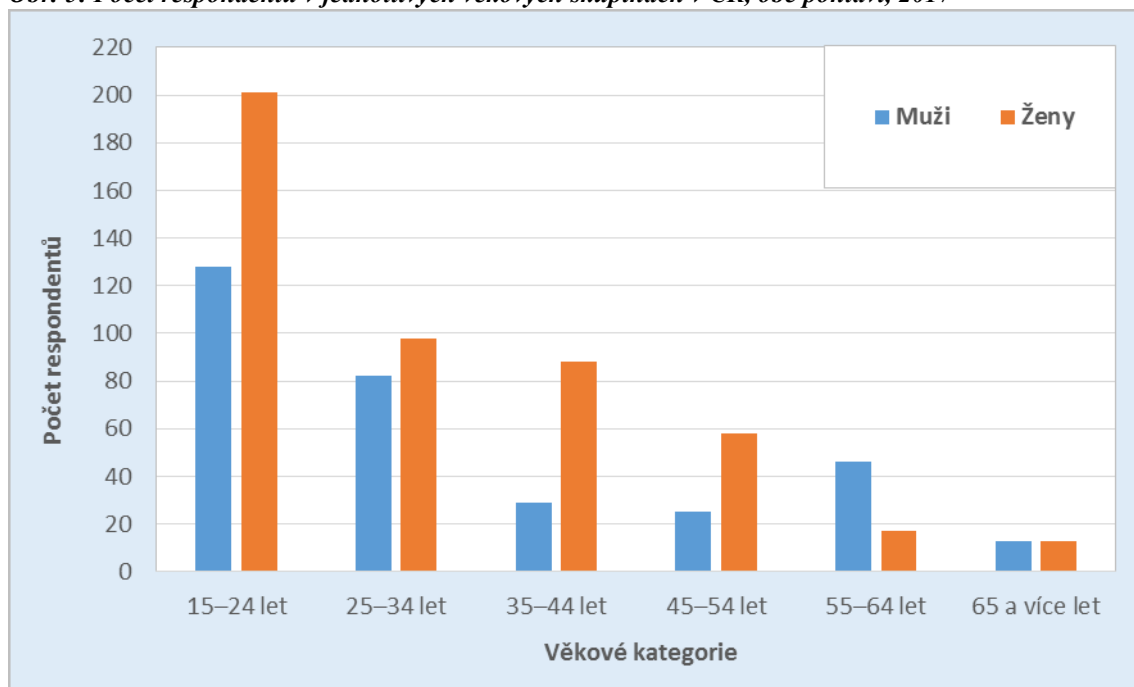
Sběr respondentů probíhal v období měsíců březen a duben roku 2017. Celkový počet dnů, po který byl dotazník dostupný k vyplnění, bylo osmadvacet a celkový počet respondentů, kteří daný dotazník vyplnili, bylo 798.

V empirické části bylo, kromě základní deskriptivní analýzy získaných dat, také použito výpočtu chí-kvadrát testu nezávislosti, jehož postup je blíže popsán v kapitole dvě.

7.3 Zpracování výsledků

Jak již bylo uvedeno, dotazníkového šetření se zúčastnilo 798 respondentů. Ohledně zastoupení pohlaví, byl poměr 475 žen vůči 323 mužů. K heterosexuální orientaci se přihlásilo 648 osob a k neheterosexuální pak 150 ze všech zúčastněných.

Obr. 5: Počet respondentů v jednotlivých věkových skupinách v ČR, obě pohlaví, 2017

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

Nejpočetnější věkovou skupinou (Obr. 5), která se dotazníku účastnila, byla skupina respondentů ve věku 15–24 let s počtem 329 respondentů. Do věkové skupiny 25–34 let se zařadilo celkem 180 respondentů, skupinu 35–44 let zvolilo 117 dotazovaných a věkovou skupinu 45–54 let zvolilo 83 osob. Mezi nejméně početné skupiny řadíme respondenty ve věku 55–64 let s počtem 63 a 65 a více s 26 respondenty.

V otázce nejvyššího dosaženého vzdělání, nejvíce respondentů s počtem 456 zvolilo středoškolské s maturitou i bez maturity. Dotazníkové šetření vyplnilo 271 osob s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním. Zbývajících 71 respondentů uvedlo bez základního nebo se základním vzděláním.

Následující otázka zjišťovala, zda respondenti věří v Boha. Z celkového počtu 798 osob, jich 605 uvedlo, že v Boha nevěří, zbývajících 193 v Boha věří. V poslední otázce respondenti odpovídali, jak velké je město, ve kterém žijí. 233 z nich uvedlo, že počet obyvatel v jejich městě je větší než 100 000 obyvatel, následovala města v rozmezí 50 001–100 000 obyvatel, která zvolila 219 osob. Ve městech, jež mají 20 001–50 000 obyvatel žije 142 osob, dalších 107 osob žije ve městech, kde je počet obyvatel menší než 5 000 a poslední nejméně zastoupenou skupinou jsou města o počtu obyvatel 5 001–20 000, kterou zvolilo 97 osob.

Všechny výše zmíněné sociodemografické ukazatele jsou uvedeny v Tab. 7. Tabulka obsahuje absolutní i relativní hodnoty, tedy procentuální zastoupení jednotlivých ukazatelů z celkového počtu všech zúčastněných respondentů.

Tab. 7: Vybrané údaje z dotazníkového šetření

Pohlaví			Sexuální orientace			Věková skupina		
Muži	323	40 %	Heterosexuální	648	81 %	15–24	329	41 %
Ženy	475	60 %	Neheterosexuální	150	19 %	25–34	180	23 %
						35–44	117	15 %
						45–54	83	10 %
						55–64	63	8 %
						65 a více	26	3 %
Vzdělání			Věra v Boha			Velikost bydliště		
Základní¹¹	71	9 %	Ano	193	24 %	5 000 a méně	107	14 %
			Ne	605	76 %	5 001–20 000	97	12 %
Středo- školské¹²	456	57 %				20 001–50 000	142	18 %
						50 001– 100 000	219	27 %
Vysoko- školské¹³	271	34 %				100 001 a více	233	29 %

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

¹¹ Vč. bez základního.

¹² Středoškolské s maturitou a bez maturity.

¹³ Vč. vyššího odborného.

Dle vybraných otázek z dotazníku (otázky čísla 2., 4. a 5.) jsou za pomoci chí-kvadrát testu ověřovány hypotézy, na základě odpovědí podle pohlaví, věku a vzdělání respondenta. Každá výzkumná otázka tedy zahrnuje tři čtyřpolní tabulky, které jsou následně vyhodnoceny. Odpovědi respondentů jsou zaznamenány v absolutních i relativních hodnotách. Současně jsou v jednotlivých tabulkách uvedeny výpočty chí-kvadrát testu nezávislosti pro čtyřpolní tabulku, včetně příslušné kritické hodnoty pro stupeň volnosti 1.

Muži vs. ženy

Výzkumná otázka č. 1: Jsou ženy v otázkách registrovaného partnerství více tolerantní, než jsou muži?

Otázka v dotazníku č. 2: Souhlasíte se zákonným ukotvením registrovaného partnerství?

H0: Vyjádření souhlasu se zákonným ukotvením RP¹⁴ nezávisí na pohlaví.

H1: Vyjádření souhlasu se zákonným ukotvením RP závisí na pohlaví.

Tab. 8: Pozorované četnosti podle pohlaví v otázce č. 2

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Muži	114 37 %	194 63 %	308 100 %
Ženy	53 12 %	405 88 %	458 100 %
Celkem počet	167	599	766
Celkem %	22 %	78 %	100 %
λ^2 vs. K. H.¹⁵	69,91 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

V otázce č. 2 respondenti odpovídali, zda souhlasí s uzákoněním registrovaného partnerství. Z celkového počtu 766 respondentů, kteří vyjádřili souhlas či nesouhlas, bylo 308 mužů a 458 žen. Z celkového počtu žen, jich pouze 12 % nesouhlasilo se zákonným ukotvením registrovaného partnerství. Naopak mužů, kteří nesouhlasili, bylo 37 %. V tabulkách nalezneme, že kritická hodnota λ^2 rozdělení na hladině 0,05 je pro jeden stupeň volnosti roven 3,84. Vypočítaná hodnota tento kvantil překračuje, proto zamítáme nulovou hypotézu a potvrzujeme, že mezi pohlavím a vyjádřením souhlasu se zákonným ukotvením registrovaného partnerství je závislost na 5 % hladině významnosti. Vzhledem ke zjištěným rozdílům, ke kterým jsme se pomocí chí-kvadrát testu nezávislosti dostali, lze konstatovat, že ženy jsou tolerantnější, vůči otázkám registrovaného partnerství, než muži.

¹⁴ Registrované partnerství.

¹⁵ Kritická hodnota.

Otázka v dotazníku č. 4: Myslíte si, že by mělo být registrované partnerství rovno instituci manželství?

H0: Přesvědčení, že RP by mělo být rovno manželství, nezávisí na pohlaví.

H1: Přesvědčení, že RP by mělo být rovno manželství, závisí na pohlaví.

Tab. 9: Pozorované četnosti podle pohlaví v otázce č. 4

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Muži	142 46 %	169 54 %	311 100 %
Ženy	68 15 %	394 85 %	462 100 %
Celkem počet	210	563	773
Celkem %	27 %	73 %	100 %
λ^2 vs. K. H.	89,93 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

Otázka č. 4 v dotazníkovém šetření zjišťuje, jaké stanovisko respondenti zaujmají k postavení registrovaného partnerství na stejnou úroveň jakou má, z právního hlediska manželství mezi heterosexuálně orientovanými lidmi. Ze 462 žen, které na tuto otázku odpověděly, jich 85 % souhlasilo, u mužů souhlasilo 54 %. V počtu nesouhlasu však muži zhruba třikrát převyšují nesouhlas žen, což je významný rozdíl, který značí, že ženy zastávají tolerantnější postoj, oproti mužům, což dokazuje i výsledek chí-kvadrát testu. Opět zamítáme nulovou hypotézu o nezávislosti a potvrzujeme, že mezi pohlavím a přesvědčením o rovnosti mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím je závislost.

Otázka v dotazníku č. 5: Souhlasili byste s povolením adoptovat dítě registrovaným pářům?

H0: Souhlas s povolením adoptovat dítě registrovaným pářům nezávisí na pohlaví.

H1: Souhlas s povolením adoptovat dítě registrovaným pářům závisí na pohlaví.

Tab. 10: Pozorované četnosti podle pohlaví v otázce č. 5

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Muži	146 48 %	158 52 %	304 100 %
Ženy	80 18 %	374 82 %	454 100 %
Celkem počet	226	532	758
Celkem %	30 %	70 %	100 %
λ^2 vs. K. H.	80,44 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

V otázce č. 5 museli respondenti projevit názor, zda by souhlasili s povolením osvojit si dítě osobám v registrovaném partnerství. Tato otázka je v současné době velmi diskutovaná nejen mezi odborníky, ale i mezi laickou veřejností. Proto byla do dotazníku tato otázka zařazena, aby

zjistila postoj veřejnosti k dané problematice. Znovu je vidět tendence k tolerantnějšímu postoji ze strany žen, které ve 374 případech zvolily, že by toto právo mělo být registrovaným párům umožněno. Proti bylo pouze 18 % ze všech žen, které na tuto otázku odpověděly (ze 454 žen). U mužů projevilo souhlas 158 osob, což tvoří z celkového počtu mužů, kteří na danou otázku odpověděli, 52 %. Hodnota testového kritéria převyšuje kritickou hodnotu χ^2 ($80,44 > 3,84$), proto zamítáme nulovou hypotézu a potvrzujeme alternativní hypotézu, která předpokládá, že mezi danými jevy je závislost.

Osoby mladší 44 let vs. osoby starší 45 let

Výzkumná otázka č. 2: Pohlíží lidé starší 45 let spíše negativně na registrované partnerství?

Otázka v dotazníku č. 2: Souhlasíte se zákonným ukotvením registrovaného partnerství?

H0: Vyjádření souhlasu se zákonným ukotvením RP nezávisí na věku.

H1: Vyjádření souhlasu se zákonným ukotvením RP závisí na věku.

Tab. 11: Pozorované četnosti podle věku v otázce č. 2

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Mladší 44 let	89 15 %	517 85 %	606 100 %
Starší 45 let	78 49 %	82 51 %	160 100 %
Celkem počet	167	599	766
Celkem %	22 %	78 %	100 %
χ^2 vs. K. H.	86,15 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

Tato otázka zjišťovala, zda respondenti souhlasí se zákonným ukotvením registrovaného partnerství, avšak tentokrát v závislosti na věku osob, které na danou otázku odpověděly. Z celkového počtu 766 respondentů, se jich 606 zařadilo do věkové skupiny 15–44 let, oproti tomu pouze 160 osob zvolilo věkovou skupinu 45 a více let. Nulová hypotéza zní, že mezi projevem souhlasu s registrovaným partnerstvím a věkem není závislost, což z výše uvedené tabulky nevyplývá. Potvrzuje to i vypočítaná hodnota testového kritéria, která překračuje 95% kvantil χ^2 rozdělení o 1 stupni volnosti, který je roven 3,84 ($86,15 > 3,84$). Proto zamítáme nulovou hypotézu a potvrzujeme, že mezi projevem souhlasu a věkem je závislost. Z hodnot chí-kvadrát testu jsou vidět rozdíly mezi jednotlivými věkovými kategoriemi, tyto vypočítané rozdíly spočívají v tom, že osoby starší 45 let pohlíží na registrované partnerství spíše negativně, než respondenti z věkové kategorie 15–44 let.

Otázka v dotazníku č. 4: Myslíte si, že by mělo být registrované partnerství rovno instituci manželství?

H0: Přesvědčení, že RP by mělo být rovno manželství, nezávisí na věku.

H1: Přesvědčení, že RP by mělo být rovno manželství, závisí na věku.

Tab. 12: Pozorované četnosti podle věku v otázce č. 4

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Mladší 44 let	123 20 %	485 80 %	608 100 %
Starší 45 let	87 53 %	78 47 %	165 100 %
Celkem počet	210	563	773
Celkem %	27 %	73 %	100 %
χ^2 vs. K. H.	69,27 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

V otázce, zda by mělo být registrované partnerství rovno manželství, odpovědělo celkem 773 respondentů. 485 osob mladších 44 let projevilo souhlas s postavením těchto institucí na stejnou úroveň, naopak nesouhlas projevilo 20 %, tedy 123 respondentů. U věkové kategorie 45 a více však převládal názor opačný. 53 % osob starších 45 let, projevilo nesouhlas, oproti 47 %, kteří s danou otázkou souhlasili. I v tomto případě je kritická hodnota χ^2 rozdělení menší, než vypočtená hodnota. Proto zamítáme hypotézu o nezávislosti jevů a potvrzujeme alternativní hypotézu, která předpokládá, že mezi přesvědčením, že registrované partnerstvím by mělo být rovno instituci manželství a věkem, je závislost.

Otázka v dotazníku č. 5: Souhlasili byste s povolením adoptovat dítě registrovaným párům?

H0: Souhlas s povolením adoptovat dítě registrovaným partnerům nezávisí na věku.

H1: Souhlas s povolením adoptovat dítě registrovaným partnerům závisí na věku.

Tab. 13: Pozorované četnosti podle věku v otázce č. 5

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Mladší 44 let	126 21 %	469 79 %	595 100 %
Starší 45 let	100 61 %	63 39 %	163 100 %
Celkem počet	226	532	758
Celkem %	30 %	70 %	100 %
χ^2 vs. K. H.	98,68 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

S přihlédnutím na všechny předchozí i nadcházející hodnoty testového kritéria, můžeme právě u této otázky vidět, největší rozdíl mezi vypočítanou hodnotou a kritickou hodnotou χ^2 rozdělení s jedním stupněm volnosti na hladině 0,05. Značí nám to, že můžeme přijmout

hypotézu o závislosti mezi věkem a vyjádřením souhlasu s povolením adoptovat dítě párům v registrovaném partnerství. Potvrzuje se, že jednotlivé věkové skupiny se liší v názoru na osvojení dítěte. Nesouhlas projevilo 61 % dotázaných ve věkové skupině 45 a více, z celkového počtu 163 osob. U věkové skupiny 15–44 let, respondenti nesouhlasili pouze ve 21 %, naproti tomu souhlas projevilo 79 % osob z této věkové skupiny.

Osoby se základním vzděláním vs. osoby s vysokoškolským vzděláním

Výzkumná otázka č. 3: Zastávají vysokoškolsky vzdělaní lidé liberálnější postoj vůči registrovanému partnerství, nežli osoby se vzděláním základním?

Otázka v dotazníku č. 2: Souhlasíte se zákonným ukotvením registrovaného partnerství?

H0: Vyjádření souhlasu se zákonným ukotvením RP nezávisí na vzdělání.

H1: Vyjádření souhlasu se zákonným ukotvením RP závisí na vzdělání.

Tab. 14: Pozorované četnosti podle vzdělání v otázce č. 2

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Základní vzdělání	26 41 %	38 59 %	64 100 %
Vysokoškolské vzdělání	40 15 %	228 85 %	268 100 %
Celkem počet	66	266	332
Celkem %	20 %	80 %	100 %
χ^2 vs. K. H.	21,42 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

V této otázce nás zajímá, zda se liší postoj vůči uzákonění registrovaného partnerství mezi osobami se základním vzděláním a respondenty, kteří uvedli, že jejich nejvyšší ukončené vzdělání je vysokoškolské. U obou vybraných skupin převládá souhlas s touto otázkou. Rozdíl mezi projevením souhlasu a nesouhlasu, je u vysokoškolsky vzdělaných lidí 70 %, tedy 85 % z nich uvedlo, že souhlasí s registrovaným partnerstvím. U respondentů se základním vzděláním je tento rozdíl menší (pouze 18 %), ale jak již bylo zmíněno, větší procento jich s uzákoněním registrovaného partnerství souhlasí. Na 5 % hladině významnosti zamítáme H0 o nezávislosti mezi jevy a přijímáme alternativní hypotézu, která nám říká, že mezi vzděláním a souhlasem s registrovaným partnerstvím je závislost. Z výsledků vypočítaného chí-kvadrát testu nezávislosti, vyvstaly rozdíly v postoji na registrované partnerství mezi osobami se základním a vysokoškolským vzděláním.

Otázka v dotazníku č. 4: Myslíte si, že by mělo být registrované partnerství rovno instituci manželství?

H0: Přesvědčení, že RP by mělo být rovno manželství, nezávisí na vzdělání.

H1: Přesvědčení, že RP by mělo být rovno manželství, závisí na vzdělání.

Tab. 15: Pozorované četnosti podle vzdělání v otázce č. 4

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Základní vzdělání	30 45 %	37 55 %	67 100 %
Vysokoškolské vzdělání	60 23 %	203 77 %	268 100 %
Celkem počet	90	240	330
Celkem %	27 %	73 %	100 %
χ^2 vs. K. H.	12,99 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

V názoru, který zjišťovala otázka č. 4 v dotazníkovém šetření, tedy zda by mělo registrované partnerství zastávat stejná práva a povinnosti, která jsou poskytována manželům v manželství. Z celkového počtu 330 respondentů se základním i vysokoškolským vzděláním, jich 240 odpovědělo, že ano, naopak 90 osob uvedlo, že by tyto dvě instituce neměly být stavěny naroveň. V porovnání procentuálního zastoupení jednotlivých odpovědí, z vysokoškolsky vzdělaných lidí bylo 77 % těch, kteří souhlasili s touto otázkou, oproti 23 % osob, které s ní nesouhlasily. U respondentů se základním vzděláním byl tento rozdíl menší. 55 % z nich uvedlo, že by souhlasili, aby bylo registrované partnerství na stejné úrovni jako manželství, naopak s touto skutečností nesouhlasilo 45 % ze všech osob se základním vzděláním. Testové kritérium je v tomto případě větší, než kritická hodnota, proto hypotézu H_0 o nezávislosti zamítáme a můžeme předpokládat, že mezi zkoumanými jevy existuje závislost.

Otázka v dotazníku č. 5: Souhlasili byste s povolením adoptovat dítě registrovaným pářím?

H_0 : Souhlas s povolením adoptovat dítě registrovaným pářím nezávisí na pohlaví.

H_1 : Souhlas s povolením adoptovat dítě registrovaným pářím závisí na pohlaví.

Tab. 16: Pozorované četnosti podle vzdělání v otázce č. 5

Pozorované četnosti	Ne	Ano	Celkový součet
Základní vzdělání	33 52 %	31 48 %	64 100 %
Vysokoškolské vzdělání	66 26 %	192 74 %	258 100 %
Celkem počet	99	223	322
Celkem %	31 %	69 %	100 %
χ^2 vs. K. H.	16,26 > 3,84		

Zdroj: vlastní výběrové šetření.

Na tuto otázku odpovědělo celkem 64 osob se základním vzděláním a 258 respondentů, jejichž vzdělání je vysokoškolské. U osob se vzděláním základním převládá názor, že by registrovaným pářím nemělo být povoleno adoptovat dítě, projev nesouhlasu vyjádřilo 52 % dotázaných. U vysokoškolsky vzdělaných osob naopak převládá názor, že by tato

možnost měla být partnerům v registrovaném partnerství dovolena. Nesouhlas projevilo 26 % respondentů. Z jednotlivých procentuálních hodnot, u zmíněných vzdělanostních kategorií, je zřejmý rozdíl v názoru na registrované partnerství. Lze vyvodit stanovisko, že osoby s vysokoškolským vzděláním jsou tolerantnější, než osoby se základním vzděláním. Protože je vypočítaná hodnota testového kritéria vyšší, než kritická hodnota λ^2 rozdělení na 5 % hladině významnosti s jedním stupněm volnosti, značí nám to, že opět zamítáme nulovou hypotézu. Potvrzujeme tedy, že mezi vzděláním a souhlasem s možností osvojit si dítě registrovaným parům, je vztah.

Z výše zmíněného je patrné, že mezi jednotlivými vybranými kategoriemi vzdělání existují rozdíly, ale dané rozdíly jsou nejmenší v porovnání s ostatními sledovanými kritérii (pohlaví, věk). Hodnoty testových kritérií chí-kvadrát u pohlaví a věku vycházejí daleko vyšší, což značí, že rozdíly mezi kritérii jsou mnohem statisticky významnější, než u sledovaného kritéria vzdělání.

7.4 Shrnutí

Z výše zmíněného vyplývá, že v otázkách ohledně uzákonění registrovaného partnerství, rovnosti registrovaného partnerství s manželstvím a osvojování dětí registrovanými páry, jsou ženy tolerantnější, než muži. Často je jejich nesouhlas třikrát menší, než nesouhlas u mužů, což představuje věcně významný rozdíl.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku, tedy zda lidé starší 45 let pohlíží spíše negativně na registrované partnerství, vyplývá z uvedených čtyřpolních tabulek, že tomu tak opravdu je. Dle Pracovní skupiny ... (2007, s. 43), může být důvodem i „normotvornost většinového chování, které se odráží v tzv. heteronormativitě, tj. podvědomém vnímání homosexuality jako jediné (resp. jediné obvyklé) sexuální orientaci.“ To platí obzvlášť pro tuto generaci, která mohla být vychovávána k takovému obrazu rodiny, kterou tvoří muž, žena a jejich děti.

V případě třetí výzkumné otázky, která se ptala, zda zastávají vysokoškolsky vzdělaní lidé liberálnější postoj, než osoby se vzděláním základním, by odpověď zněla ano, tedy na základě získaných dat z dotazníkového šetření. Protože stanovené hypotézy, které v jednotlivých otázkách byly položeny, potvrdily, že mezi vzděláním a postoji k registrovanému partnerství existuje závislost. K potvrzení platnosti zmíněných výzkumných otázek, v této bakalářské práci, jsou i pro názornost zmíněny, v následujícím odstavci, výsledky průzkumu veřejného mínění z roku 2016, který lze považovat za reprezentativní¹⁶.

Na základě dat, která poskytlo Centrum pro výzkum veřejného mínění v roce 2016, bylo 74 % osob starších osmnácti let, které uznávají zákon, jenž homosexuálním partnerům umožňuje uzavírat registrované partnerství, proti 21 % osob, které toto právo neuznávají. Ve společnosti taktéž převládá stanovisko, že registrované partnerství by mělo být zrovnoprávněno s institucí manželství, i když poměr pro a proti není tak velký (51 % pro a 43 % proti). V otázce adopce biologického dítěte jednoho z partnerů druhým partnerem, který se již podílí na výchově dítěte, souhlasilo 62 % veřejnosti, v opozici stálo jen 29 % dotazovaných. Osoby, které se

¹⁶ Průzkumu se zúčastnilo 1 005 osob v České republice, ve věku 15 let.

častěji staví liberálněji k právům homosexuálů, jsou osoby ve věkové kategorii 15–29 let a 30–44 let a s vysokoškolským vzděláním (tataž skutečnost koresponduje s výsledky mého šetření). Taktéž uvádí, že ve svém blízkém okolí mají homosexuálně orientované muže či ženy. Naopak lidé starší 60 let se středoškolským vzděláním bez maturity či vyučení se k právům homosexuálů, staví spíše odmítavě a uvádí, že mezi jejich přáteli se nevyskytují homosexuálové. (Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2016)

Kapitola 8

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá registrovaným partnerstvím a jeho vlivem na formování rodin, se zaměřením na Českou republiku. Registrované partnerství na našem území vešlo v platnost v roce 2006 a uzavřít ho mohou pouze osoby stejného pohlaví, u kterých předpokládáme, že jejich sexuální orientace je jiná, než heterosexuální. Proto je v této práci pozornost věnována převážně osobám homosexuálně orientovaným. Abychom lépe pochopili podstatu registrovaného partnerství, měli bychom blíže poznat specifika, které homosexuály definují a s kterými se potýkají. Od jejich postavení ve společnosti, až po přijetí své, od většinové společnosti se odlišující, orientace.

Samotné registrované partnerství procházelo nejrozličnějšími obměnami, než bylo v konečné podobě schváleno. Proces legislativního utváření, takové podoby zákony, aby byl schválen, trval v České republice více než deset let. Během té doby se mnoho lidí z řad poslanců, i za výrazného přispění členů gay a lesbického hnutí, předneslo několik návrhů, jak zákonem ukotvit soužití osob stejného pohlaví, až byl zákon o registrovaném partnerství 1. července roku 2006 schválen. Osobám v registrovaném partnerství však nejsou poskytnuta obdobná práva jako osobám, které uzavřely manželství. Nejvýraznějším a v současné době nejvíce diskutovaným právem, které je registrovaným párům odepřeno, je možnost společného osvojení dítěte.

Registrovaným partnerům je umožněno několik forem náhradní péče o dítě. Můžou se stát poručníky či pěstouny, ale společnými osvojiteli nikoli. Paradox rovněž nastává tehdy, pokud o osvojení požádá osoba nežijící v manželství, osoba heterosexuální i homosexuální, její žádosti může být vyhověno. Pokud však tato osoba uzavře registrované partnerství, tak je ze seznamu žadatelů o adopci daná osoba vyřazena. V roce 2016 byl projednáván návrh zákona, který by umožňoval registrovaným párům osvojení biologického dítěte partnera, prozatím však nebyl návrh schválen.

Na základě dotazníkového šetření, zrealizovaného za účely této práce, vyvstalo několik poznatků. Obecně jsou k otázkám týkající se registrovaného partnerství tolerantnější ženy, než muži. Čím je tento fakt způsoben, by mohlo být předmětem dalšího bádání. Pokud se zaměříme na postoj k dané problematice z hlediska věku, z dotazníku je patrné, že osoby, které se zařadily do věkové skupiny 45 a více let, projevují negativnější postoj, vůči registrovanému partnerství, než osoby, které se zařadily do věkové kategorie 15–44 let. Vysvětlení, proč zaujímají právě tento postoj, může být několik. Například v době, kdy tyto osoby zakládaly vlastní rodinu,

nebyly otázky týkající se této problematiky natolik aktuální, aby se jimi širší veřejnost zabývala. Naopak jim byl předsunut obraz takové rodiny, která se skládá z otce, matky a dětí, nikoli z osob stejného pohlaví, proto jim tento typ rodiny není přirozený. V otázce tolerance vůči registrovanému partnerství z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání se prokázalo, že osoby s vysokoškolským vzděláním jsou ke zmíněnému svazku osob stejného pohlaví tolerantnější, než osoby se základním vzděláním. Nutno dodat, že počet a strukturu respondentů, kteří se daného dotazníkového šetření zúčastnili, nemůžeme pokládat za plně reprezentativní, proto dané závěry nelze vztáhnout na celou populaci.

V roce 2011 proběhlo na území České republiky sčítání lidu, domů a bytů, ve kterém se poprvé objevil dotaz na registrované partnerství. Dle výsledků, které poskytl Český statistický úřad, nejčastěji uzavřely registrované partnerství osoby ve věku 30–39 let se středoškolským vzděláním, jenž jsou ekonomicky aktivní. Přestože 2 243 osob uvedlo, že alespoň jednou uzavřely registrované partnerství, otázkou stále zůstává, nakolik jsou dané údaje vypovídající. Protože řada lidí mohla ve sčítacích formulářích úmyslně uvést nepravdivou informaci.

Problematiku registrovaného partnerství lze považovat za téma, které bylo a je řešeno na celém světě, a to odborníky i laiky. Již tato skutečnost napovídá tomu, že není tématem jednoduše řešitelným. V mnoha zemích, lze pozorovat prostor pro zlepšení a úpravu legislativních náležitostí registrovaného partnerství. Mezi zmíněné země můžeme zařadit i Českou republiku, jenž nabízí určité legislativní řešení registrovaného partnerství, avšak je otázkou zda vhodné.

V této práci byla značná část věnována právě tomuto tématu, které se zdá být v otázce registrovaného partnerství stěžejní. Nezodpovězených otázek přesto existuje stále mnoho, díky čemuž vzniká potenciální prostor pro další hledání odpovědí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BARŠOVÁ, Andrea, 2002. *Partnerství gayů a lesbiček: kdy dozraje čas pro změnu?* [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 5.4.2017]. Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080304143058.pdf>
- BARŠOVÁ, Andrea, 2004. Partnerské soužití gayů a lesbiček: kde jsme a kam směřujeme. In: *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí, s. 69. ISBN 80-903228-3-2.
- BRZEK, Antonín a PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava, 1992. *Třetí pohlaví?*. Praha: Scientia Medica. 128 s. ISBN 80-85526-03-4.
- BURKERTOVÁ, Eva, KREJČÍKOVÁ, Helena a VÁŇOVÁ, Lucie, 2015. Homosexuálové a právo na rodinný život. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*. Praha: Ústav státu a práva Akademie věd ČR. ISSN 1804-8137.
- CAMERON, Darla a Berkowitz, Bonnie, 2016. The state of gay rights around the world. In: *Washingtonpost.com* [online]. 14.6. [cit. 8.4.2017]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/graphics/world/gay-rights/>
- CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ, SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, 2016. *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – červen 2016*. Tisková zpráva [online] Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR [cit. 6.4.2017]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7579/f3/ov160725.pdf
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. Sčítání lidu, domů a bytů. In: *Czso.cz* [online]. 26.3. [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30711>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2013. Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a v Evropě. In: *Czso.cz* [online]. 24.10. [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/partnerske-svazky-osob-stejneho-pohlavi-v-ceske-republice-a-v-evrope-n-7zdlf33hnf>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015. Informace o sčítání. In: *Czso.cz* [online]. 13.1. [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/sldb/o_scitani

- DLOUHÁ, Petra, 2016. Registrované partnerství není manželství: Práva, povinnosti, majetek. In: *Peníze.cz* [online]. 15.8. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/spotrebitel/314778-registrovane-partnerstvi-neni-manzelstvi-prava-povinnosti-majetek>
- EUROPA, 2017. Registrované partnerství. In: *Europa.cz* [online]. 28.2. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_cs.htm
- GAY INICIATIVA, ©2001–2002a. Coming out. In: *Gay.iniciativa.cz* [online]. [cit. 29.3.2017]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=172>
- GAY INICIATIVA, ©2001–2002b. RP v praxi. In: *Gay.iniciativa.cz* [online]. [cit. 6.4.2017]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php/?id=375&page=clanek>
- HENDL, Jan, 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál. 584 s. ISBN 80-7178-820-1
- JAKL, Ladislav, 2006. Homosexualismus jako státní ideologie. In: *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?* [online]. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 37 [cit. 10.4.2017]. ISBN 80-86547-51-5. Dostupné z: http://www.cepin.cz/docs/dokumenty/registrace_partnerstvi.pdf
- JANDOUREK, Jan, 2008. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada Publishing. 208 s. ISBN 978-80-247-2397-6.
- JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. 218 s. ISBN 80-7184-954-5.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1284-9.
- MATEJČEK, Zdeněk a kol., 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál. 184 s. ISBN 80-7178-304-8.
- MATOUŠEK, Oldřich, 1993. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství. 124 s. ISBN 80-901424-7-8.
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2017. Dotazník k registrovanému partnerství. In: *Mvcr.cz* [online]. [cit. 6.5.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz>
- NEDBÁLKOVÁ, Kateřina, 2011. *Matky kuráže*. Praha - Brno: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou. 119 s. ISBN 978-80-7419-041-4
- NEDBÁLKOVÁ, Kateřina a POLÁŠKOVÁ, Eva, 2004. *Gay a lesbické rodiny* [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 13.4.2017]. Dostupné z: <http://cmps.ecn.cz/pd/2004/texty/pdf/nedbalkova.pdf>
- NOVOTNÝ, Petr a kol., 2014. *Nový občanský zákoník*. Rodinné právo. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 200 s. ISBN 978-80-247-5167-2.

- NOVOTNÝ, Petr a kol., 2017. *Nový občanský zákoník*. Rodinné právo. 2. aktualizované vyd. Praha: Grada Publishing. 208 s. ISBN 978-80-271-0431-4.
- ODBOR VŠEOBECNÉ SPRÁVY, ODDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ A MATRIK, 2014. Uzavření registrovaného partnerství. In: *Mvcr.cz* [online]. 3.3. [cit. 4.4.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>
- ONDŘEJOVÁ, Eva, 2015. Kohabítace v Evropě. In: *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 16.9. [cit. 8.4.2017]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kohabitate-v-evrope>
- PÁNKOVÁ, Hana, 2014. Základní rozdíly mezi instituty – registrované partnerství a manželství. In: *Muj-pravnik.cz* [online]. 18.6. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: <http://muj-pravnik.cz/zakladni-rozdily-mezi-instituty-registrovane-partnerstvi-a-manzelstvi/>
- Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1998, II. volební období. Sněmovní tisk č. 359/1: Stanovisko vlády k návrhu zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví [online]. [cit. 11.4.2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035901.htm>
- Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2001, III. volební období. Sněmovní tisk č. 1075/0: Vládní návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví [online]. [cit. 11.4.2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1075&CT1=0>
- Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2004, IV. volební období. Sněmovní tisk č. 650/0: Návrh zákona o registrované partnerství a o změně některých souvisejících zákonů [online]. [cit. 11.4.2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=650&ct1=0>
- Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2014, VII. volební období. Sněmovní tisk č. 320/0: Novela zákona o registrovaném partnerství [online]. [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: <http://www.snem.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=320&CT1=0>
- PITOŇÁK, Michal, 2016. Stručný vývoj postavení "homosexuality" (ne-heterosexuality) v Česku (a v Československu). In: *Queergeography.cz* [online]. 15.8. [cit. 4.4.2017]. Dostupné z: <http://www.queergeography.cz/strucny-vyvoj-postaveni/>
- PITOŇÁK, Michal, 2017a. Slovinci prosadili „rovnost“ manželství pro gaye a lesby. In: *Queergeography.cz* [online]. 25.2. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: <http://www.queergeography.cz/slovinci-prosadili-rovnost-manzelstvi-pro-gaye-a-lesby/>
- PITOŇÁK, Michal, 2017b. Finsko zrovnoprávnilo manželství včetně adopcí pro gay a lesbické páry. In: *Queergeography.cz* [online]. 1.3. [cit. 10.4.2017]. Dostupné z: <http://www.queergeography.cz/finsko-zrovnopravnilo-manzelstvi-vcetne-adopci/>

PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO

LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, 2007. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 978-80-87041-33-8.

PRÁVNÍ LINKA, 2016. Vzájemná práva a povinnosti registrovaných partnerů. In:

Pravnilinka.cz [online]. 16.3. [cit. 6.4.2017]. Dostupné z:

<http://www.pravnilinka.cz/bezplatna-pravni-poradna-zdarma/prava-a-povinnosti-registrovanych-partneru.html>

ROMEA, 2014. Estonský parlament schválil zákon o registrovaném partnerství. In: *Romea.cz*

[online]. 10.10. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z:

<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/estonsky-parlament-schvalil-zakon-o-registrovanem-partnerstvi>

SEDLÁČKOVÁ, Miroslava, 2016. Pouhá skutečnost, že osoba žije v registrovaném partnerství,

nemůže být překážkou osvojení dítěte. In: *Usoud.cz* [online]. 28.6. [cit. 17.4.2017].

Dostupné z: <http://www.usoud.cz/aktualne/pouha-skutecnost-ze-osoba-zije-v-registrovanem-partnerstvi-nemuze-byt-prekazkou-osvoje/>

SEIDL, Jan a kol., 2012. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host. 584 s. ISBN 978-80-7294-585-6.

SINGLY, François de, 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. 128 s.

ISBN 80-7178-249-1.

SOKOLOVÁ, VĚRA, 2004. „A co děti?...“: gay a lesbické rodičovství. In: *Abc feminismu*.

Brno: Nesehnutí, s. 92–94. ISBN 80-903228-3-2.

STEHLÍKOVÁ, Džamila, 2011. Gay a lesbické rodičovství jako politické téma. In:

Dzamilastehlikova.cz [online]. 25.9. [cit. 16.4.2017]. Dostupné z:

<http://www.dzamilastehlikova.cz/8388/286/clanek/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-jako-politicke-tema/>

ŠLEHOFER, Milda, ©2001–2002. Registrované partnerství. In: *Gay.iniciativa.cz* [online]. [cit.

18.4.2017]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=74>

ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina a ČIŽINSKÝ, Pavel, 2006. *Registrované partnerství pro začínající*.

[online] Praha: Gay a lesbická liga [cit. 6.4.2017]. ISBN 80-239-7821-7. Dostupné z:

http://poradna-prava.cz/www/old/registrovane_partnerstvi_pro_zacatecniky-publikace_2006.pdf

ŠULEK, Marcel a KOČÍ, Petr, ©1997–2017. Tradiční rodina se v Evropě rozpadá. Kvůli

registrovanému partnerství?. In: *Rozhlas.cz* [online]. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/zpravy/data/_zprava/tradicni-rodina-se-v-evrope-rozpada-kvuli-registrovanemu-partnerstvi--1449197

Vláda České republiky. Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 2004 č. 474 + P:

Stanovisko vlády k návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (sněmovní tisk č. 650) [online]. [cit. 11.4.2017]. Dostupné z: https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/E8F455FBD2DFF10FC12571B6006DE8EA

Vláda České republiky. Usnesení vlády České republiky ze dne 10. března 1999 č. 189 + P:

Stanovisko vlády k návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů (sněmovní tisk č. 124) [online]. [cit. 11.4.2017]. Dostupné z: https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/77BEF914E761847DC12571B6006BD12D

WEISS, Petr a kol., 2010. *Sexuologie*. Praha: Grada Publishing. 744 s.

ISBN 978-80-247-2492-8.

WEISS, Petr a ZVĚŘINA, Jaroslav, 2001. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha:

Portál. ISBN 80-7178-558-X.

WEISS, Petr, 2012. *Sexuální chování a sexuální postoje obyvatelstva České republiky: Výsledky reprezentativních výzkumů*. Praha. Teze disertační práce. Univerzita Karlova.

ZAHRÁDKA, Jiří, 2006. Zaujatost homosexuální lobby. In: *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?* [online]. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 56 [cit.

6.4.2017]. ISBN 80-86547-51-5. Dostupné z:

http://www.cepín.cz/docs/dokumenty/registrace_partnerstvi.pdf

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

ZETÍKOVÁ, Michaela, 2013. Jak přežít coming out. In: *Psychologie.cz* [online]. 5.3. [cit.

27.3.2017]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/jak-prezit-coming-out/>

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1: DOTAZNÍK K REGISTROVANÉMU PARTNERSTVÍ

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky, 2017

DOTAZNÍK K REGISTROVANÉMU PARTNERSTVÍ

Příslušný matriční úřad

	OSOBY, KTERÉ VSTOUPIT DO REGISTROVANÉHO PARTNERSTVÍ
Jméno, popř. jména a příjmení	
Rodné příjmení	
Datum, místo a okres (stát) narození	
Rodné číslo	
Osobní stav	
Státní občanství	
Bydliště (trvalý pobyt)	

V dne

.....
podpis osoby, která chce vstoupit
do registrovaného partnerství

.....
podpis osoby, která chce vstoupit
do registrovaného partnerství

DOKLADY KE VSTUPU DO REGISTROVANÉHO PARTNERSTVÍ (VYPLNÍ MATRIKÁŘ)

Doklad se nepředkládá, pokud si skutečnost v něm uvedenou matriční úřad ověří z jím vedené matriční knihy, ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů nebo z informačního systému evidence cestovních dokladů. Tato skutečnost se vyznačí v části Poznámky ve spodní části tiskopisu.

Předloženy byly tyto doklady:

OSOBY, KTERÉ CHTĚJÍ VSTOUPIT DO REGISTROVANÉHO PARTNERSTVÍ		
1.	Průkaz totožnosti**) č. _____ platný do _____	Průkaz totožnosti**) č. _____ platný do _____
2.	Rodný list	Rodný list
3.	Doklad o státním občanství***)	Doklad o státním občanství***)
4.	Výpis z evidence obyvatel o místě trvalého pobytu, u cizince, je-li cizím státem vydáván.	Výpis z evidence obyvatel o místě trvalého pobytu, u cizince, je-li cizím státem vydáván.
5.	Výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, u cizince, je-li cizím státem vydáván.	Výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, u cizince, je-li cizím státem vydáván.
6.	Doklad o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství, jde-li o cizince.	Doklad o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství, jde-li o cizince.
7.	Pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtí list zemřelého manžela, popřípadě pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtí list zemřelého partnera. Jde-li o cizince, úmrtí list není třeba předkládat, je-li tato skutečnost uvedena v dokladu o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství.	Pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtí list zemřelého manžela, popřípadě pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtí list zemřelého partnera. Jde-li o cizince, úmrtí list není třeba předkládat, je-li tato skutečnost uvedena v dokladu o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství.

**))

- občanský průkaz nebo cestovní doklad, jde-li o státního občana České republiky,
- průkaz o povolení k pobytu nebo cestovní doklad anebo průkaz totožnosti občana členského státu Evropské unie, jde-li o cizince,
- průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany, jde-li o osobu, která podala žádost o udělení mezinárodní ochrany,
- průkaz povolení k pobytu azylanta, jde-li o osobu, které byl udělen azyl, nebo
- průkaz oprávnění k pobytu osoby požívající doplňkové ochrany, jde-li o osobu požívající doplňkové ochrany,
- průkaz žadatele o udělení dočasné ochrany, jde-li o osobu, která podala žádost o udělení dočasné ochrany, nebo
- průkaz cizince požívajícího dočasné ochrany, jde-li o osobu, které byla udělena dočasná ochrana.

***)

Je-li osoba, která chce vstoupit do registrovaného partnerství, v rozhodné době státním občanem České republiky a považuje-li ho za svého občana také jiný stát, je rozhodné státní občanství České republiky. Je-li osoba, která chce vstoupit do Registrovaného partnerství, v rozhodné době zároveň občanem několika cizích států, rozhoduje státní příslušnost nabytá naposled, pokud vzhledem k životním poměrům osoby nepřevažuje výrazně její poměr k jinému cizímu státu, jehož je občanem; v takovém případě rozhoduje státní příslušnost tohoto státu (§ 28 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém).

Poznámky:

.....
razítko a podpis matrikáře

PŘÍLOHA Č. 2: REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V ČR

Dobrý den,

mé jméno je Barbora Päckertová a jsem studentkou Přírodovědecké fakulty na Karlově univerzitě. Budu vděčná, pokud si najdete chvíli na vyplnění mého dotazníku. Výsledky dotazníkového šetření budou využity v empirické části bakalářské práce se zaměřením na téma registrované partnerství. Vytýčeným cílem je prozkoumat postoje veřejnosti vůči registrovanému partnerství a souvisejícím otázkám. Dotazníkové šetření bude distribuováno na základě využití internetové stránky vyplnto.cz a osobním předložením rodině, přátelům či známým.

1. Znáte homosexuálně orientovanou osobu ve svém okolí?
 - a. ANO
 - b. NE
2. Souhlasíte se zákonným ukotvením registrovaného partnerství?
 - a. ROZHODNĚ ANO
 - b. SPÍŠE ANO
 - c. SPÍŠE NE
 - d. ROZHODNĚ NE
 - e. NEVÍM, NEDOKÁŽI POSOUDIT
3. Znáte osobně někoho ve svém okolí, kdo žije v registrovaném partnerství?
 - a. ANO
 - b. NE
4. Myslíte si, že by mělo být registrované partnerství rovno instituci manželství?
 - a. ROZHODNĚ ANO
 - b. SPÍŠE ANO
 - c. SPÍŠE NE
 - d. ROZHODNĚ NE
 - e. NEVÍM, NEDOKÁŽI POSOUDIT
5. Souhlasili byste s povolením adoptovat dítě registrovaným pářům?
 - a. ROZHODNĚ ANO
 - b. SPÍŠE ANO
 - c. SPÍŠE NE
 - d. ROZHODNĚ NE
 - e. NEVÍM, NEDOKÁŽI POSOUDIT
6. Může mít, dle Vašeho názoru, výchova homosexuálního páru negativní vliv na vývoj osobnosti dítěte?
 - a. ROZHODNĚ ANO
 - b. SPÍŠE ANO
 - c. SPÍŠE NE
 - d. ROZHODNĚ NE
 - e. NEVÍM, NEDOKÁŽI POSOUDIT
7. Souhlasíte se skutečností, že zákon připouští možnost osvojit si dítě osobou nežijící v manželském svazku, osobou heterosexuální i homosexuální, ale osobám v registrovaném partnerství tuto možnost odpírá?
 - a. ROZHODNĚ ANO
 - b. SPÍŠE ANO
 - c. SPÍŠE NE
 - d. ROZHODNĚ NE
 - e. NEVÍM, NEDOKÁŽI POSOUDIT

8. Vaše pohlaví:
 - a. MUŽ
 - b. ŽENA
9. Považujete se za:
 - a. HETEROSEXUÁLA
 - b. HOMOSEXUÁLA
 - c. BISEXUÁLA
 - d. JINÉ
10. Jaký je Váš věk?
 - a. 15–24
 - b. 25–34
 - c. 35–44
 - d. 45–54
 - e. 55–64
 - f. 65 a více
11. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a. BEZ ZÁKLADNÍHO A ZÁKLADNÍ
 - b. STŘEDOŠKOLSKÉ (BEZ MATURITY I S MATURITOU)
 - c. VYŠŠÍ ODBORNÉ A VYSOKOŠKOLSKÉ
12. Věříte v Boha?
 - a. ANO
 - b. NE
13. Počet obyvatel ve městě, ve kterém žijete?
 - a. 5 000 a méně
 - b. 5 001–20 000
 - c. 20 001–50 000
 - d. 50 001–100 000
 - e. 100 001 a více

Mnohokrát děkuji za Váš čas, který jste strávili vyplňováním dotazníkového šetření. Moc jste mi tím pomohli.

Hezký den,
B. Päckertová